

Anul al 19-lea

FOAIA POPORULUI

PREȚUL ABONAMENTULUI:
 Pentru un an 4 cor. 40 bani.
 Pentru o jumătate de an 2 cor. 20 bani.
 Pentru România, America și alte țări străine 11 cor. anual.
 Abonamentele se fac la „Tipografia Poporului”, Sibiu.

Foaie politică

Apare în fiecare Duminecă.

INSERATE:

să primesc la BIROUL ADMINISTRAȚIEI,
 (Strada Măcelarilor Nr. 12.)
 Un șir petit prima-dată 14 bani, a doua-oraă
 12 bani, a treia-oraă 10 bani.

Coloniile maghiare dintre Români.

Un articol al dlui Solymosi Szabó Ferencz.

Sunt 17 ani, decând dieta din Buda-
 peșta a făurit o nouă lege nedreaptă, prin
 care credeă, că va croi o armă nouă pen-
 tru nimicirea noastră, a Românilor. E le-
 gea de colonizare printre Români a tutu-
 tor oamenilor fără căpătâiu dintre Ma-
 ghiari. Și care e rezultatul, după ce s'au
 chituit milioane de coroane din banii no-
 ștri ai tuturor? Au ajuns să colonizeze
 22 de familii la Deva, 25 în Nimigia-ungu-
 rească, 20 în Boiul mare și Vița, 30 în Șăr-
 maș și Cara, 141 în Ludoșul de Murăș, 54
 în Tritiul de sus și 30 în Ferihaza, cu to-
 tul 3187 de suflete.

Cu ajutorul acestora a crezut guvernul
 că va maghiariza pe Români, între cari i-a
 așezat pe acești coloniști, și anume cu atât
 mai ușor, că în unele locuri luând pământ-
 ul folosit de Români îi va aduce la sapă
 de lemn, ca cu atât mai ușor să se înmoaie
 și să se închine „ideii” blăstămate. Un
 exemplu proaspăt în privința aceasta am
 avut în Răchita (Bănat), unde ministrul de
 agricultură a luat locul de pășune al bie-
 ților locuitori români, ca să-l împartă între
 coloniștii maghiari, pe cari, strânși cu ar-
 canul, vrea să-i aducă acolo.

Când ne-am ridicat noi Românii gla-
 sul în contra acestei nedreptăți strigătoare
 la cer și barbară totodată, pentru că luă
 pâinea din gura unor cetățeni, cari își dau
 sângele și avutul pentru patria lor și nu
 sunt cersitori strânși de pe lângă drumuri,
 pe cari trebuie să-i milojească statul, ca să
 nu moară de foame, ne așteptam în tot mo-
 mentul, ca procurorul, acest vânător după
 situații mai înalte, să ne tragă la răspun-
 dere pentru „tradare”.

Noroc însă, că Jidanii, jidoviții și ne-
 meșii ajunși peritori de foame din cauza
 trădării lor destrăbălat n'au putut să otră-
 verse încă cu totul sufletul poporului ma-
 ghiar, așa că au mai rămas destui cu firea
 cinstită și verde a Maghiarului adevărat, că-
 rora îi este rușine când vede, că semeni
 de-ai lui săvârșesc nedreptăți, și îi este
 rușine, când vede că statul îi consideră
 drept cersitori, căroră să le dea totul de-a
 gata, și încă răpind din drepturile celor-
 lalte naționalități.

Oamenii aceștia cinstiți sunt de două
 feluri: un număr mai mic, prea mic, din-
 tre ei au curajul să spună verde, ce gân-
 desc, iar partea cea mare vede răul, dar
 tăce.

Între cei dintâi e și dl Solymosi Sza-
 bó Ferencz neam de nemeș unguresc, dar
 dintre accia, cari țin să domnească drepta-

tea în țara aceasta pentru toți cetățenii,
 fără deosebire de naționalitate. Am mai
 avut prilejul să arătăm curajul dlui Soly-
 mosi în foaia noastră. Acum de curând și-a
 ridicat din nou glasul, în „Lugosi Ellenör”,
 contra nedreptății ce ni-se fac nouă Ro-
 mânilor prin colonizările de Maghiari scă-
 pătați printre noi. Dăm o parte din ceea-
 ce spune, ca să se vadă și mai bine, câtă
 dreptate avem noi, când protestăm contra
 nelegiuirilor. Iată, ce zice:

„Nu este în lumea întreagă o țară, în
 care s'ar săvârși sub firma patriotismului
 atâtea mișelii, ca în Ungaria. Unii viteji
 de mascaradă, cari eri erau Leibl, dar mâne
 sunt deja Karansebesi, numesc trădători de
 patrie, oameni de nimic, vrednici de-a fi
 nimiciți aceia, cari în adevăr se îngrijesc
 în inima lor de soarta și viitorul poporului
 maghiar.

„Noi Maghiarii adevărați nu ne batem
 pieptul, nu dorim a nimici naționalitățile,
 ci voim să trăim împreună cu ele. Boala
 molipsitoare este însă grozav de răspân-
 dită. Urletele gazetelor jidano-maghiare
 au îmbolnăvit și societatea noastră (ma-
 ghiară).

„Ardealul se prăpădește, dacă nu co-
 lonizăm în Ardeal — așa au strigat câțiva
 ziariști jidani înainte cu vre-o douăzeci de
 ani. Câțiva nemeși au avut lipsă să-și vândă
 moșiile cu preț îndoit, dar pe lângă
 aceasta să fie și sărbătoriți și preamăriți
 ca mari patrioți, ca mântuitorii Ardealului.

„Am și izbutit din cauza aceasta să
 ațâțăm pe Români împotriva noastră, am
 izbutit să falsificăm legile, cari zic, că fie-
 care cetățean din Ungaria are drepturi e-
 gale și datorințe egale. Coloniștii însă se
 bucură de ușurări de dare și de alte favo-
 ruri și prin aceasta se înmulțesc neînțe-
 legerile dintre naționalități. Și pentru ce
 să face tot tărăboiul acesta? Nu pentru
 alta, decât ca să ajute pe câțiva nemeși
 ruinați și să scape de peire pe câțiva pro-
 prietari plini de datorii. Căci nici un Uj-
 maghiar (Maghiar nou, adică Jidan) nu mă
 va putea convinge nici pe mine, nici pe al-
 tul, că cu cele 3187 de suflete de coloniști
 maghiari a fost scăpată de primejdie ma-
 ghiarimea din Ardeal.

„Maghiarii din Ardeal urăsc pe colo-
 niști ca și Românii. Pentru ce? Pentru că
 coloniștii aduși aici sunt oamenii cei mai
 răi. Între ei mereu se întâmplă bătăi, în-
 junghieri, ba chiar și omoruri. Sunt oa-
 meni de aceia, cari au putut să plece în
 lumea largă, să-și cerce norocul, căci și
 așa nu aveau ce pierde.

„Guvernele ungurești au vrut să în-
 troducă cu aceștia din nou sistemul iobă-
 giei în Ardeal. Căci aceștia nici nu sunt
 oameni, ci dobitoace. La alegerile de de-
 putați merg să voteze pentru candidatul

guvernului ca oile din turmă după berbece,
 căci ei au drept de alegere și pe aceștia co-
 misiunile de conscriere nu-i scot din listele
 electorale, cum obișnuiesc a scoate pe ale-
 gătorii îndreptățiți. Alte drepturi și așa
 nu au, sărmanii. Au un singur Dumnezeu
 și acesta se numește: administrator. Acest
 „domn” e atotputernic, fără el colonistul
 nu poate fi nici bolnav.

„Pentru această nemernicie a trebuit
 să agităm locuitorii Ardealului și să risi-
 pim milioane de coroane. Așa a pretins
 „mântuirea Ardealului” și patriotismul nin-
 cinos jidano-maghiar”.

Serviciul militar al învățătorilor.

Nu e destul, că prin proiectele cele nouă
 ale reformelor militare se maghiarizează ju-
 decătoriile militare, dar guvernul a ținut
 să mai vâre și altă dispoziție maghiariză-
 toare în el. Anume e vorba, ca învățătorii
 să facă serviciul militar ca voluntari, pe
 timp de un an, însă nu în armata împără-
 tească, ci la honvezi!

**Goana în contra învățătorilor noș-
 tri.** „Tribunei” i-se scrie, că în contra în-
 vătătorului român Iuliu Tăuțan din Lupșa
 s'a pornit cercetare disciplinară, pentru că
 pe timpul alegerilor dietale cineva ar fi li-
 pit pe zidurile școalei un apel al candida-
 tului național Dr. Zosim Chirtop.

Se'nțelege, că chiar dacă ar fi lipit dl
 Tăuțan acel apel, nu poate fi tras în cer-
 etare, pentru că cetățeanul are drept să lu-
 creze pentru candidatul, care-i convine lui.
 Atâta ar mai trebui, ca un învățător ro-
 mân, fie chiar la o școală de stat, să facă
 propagandă pentru un străin său chiar pen-
 tru un Jidan.

Un caz dureros e al dlui Ceapă, fost
 învățător în Ampoița (cercul Ighiu). Ame-
 nințat de comitele suprem al comitatului
 Albei-de-jos, a declarat, că el numai de fri-
 ca poporului a votat cu iubitul nostru de-
 putat, dl Dr. Vaida-Voevod. Trist destul.
 De altă parte bine ar fi, ca toți aceia, cari
 trăiesc în mijlocul poporului nostru, să fie
 așa de îngroziți, încât să nu mai cuteze să-
 și dea votul pentru străini. Nădăjduim în
 tăria Românului, că se va ajunge și asta.

Limba ficiilor în armată. Încă a-
 cum doi ani, ministrul de războiu din Viena
 a dat ordin, ca toți ofițerii să învețe limba
 maternă, pe care o vorbesc ficiilei cei mai
 mulți din regiment. Fiindcă comandantii
 de regimente au raportat, că nu s'a putut
 face lucrul acesta, ministrul a dat un nou
 ordin, în care spune, că ofițerii, cari nu
 vor învăța limba majorității ficiilor din-
 tr'un regiment, nu vor fi înaintați.

Ministrul Zichy și „cultura“. Ministrul cultelor și al școalelor — dupăcum am amintit și în numărul trecut — și-a desfășurat în dieta din Budapesta programul, după care vrea să lucreze pentru creșterea culturii între cetățenii Ungariei. E tot vechiul program, care pornește dela prostia cu *supremația culturală a maghiarimii*. Dar nu numai prostie, ci nelegiuire e ideea aceasta, căci Ungaria fiind un stat locuit de mai multe naționalități, guvernului nu-i este iertat să sprijinească o naționalitate mai mult decât alta, sau chiar să împedecă unele naționalități dela dezvoltarea culturii lor. De aceea vorbele lui, că chestiunile de naționalitate se pot rezolva prin o administrație cinstită — ca în comitatul Hunedoarei! — și prin o politică culturală mai întinsă — prin închiderea școalelor românești! — ne arată cu vârf și îndesat, că Zichy nu e cu nimic mai bun decât Csaky, Berzeviczy, Apponyi și ceilalți ucigători ai culturii noastre naționale. Pe noi ne poate ridica o singură cultură: *cultura românească*, care e și trebuie să fie una și la fel pentru toți Românii, fie ei în Ungaria, fie afară de Ungaria. Ne vom împărtăși și noi de rezultatele culturii, la cari au ajuns popoarele mari ale lumii, cum sunt Germanii, Francezii, Englezii și Italianii. Dar dela cultura „maghiară“, adică jidovită, noi popor european n'avem ce împrumuta.

A mai spus Zichy, că va îmbrățișa și sprijini pe toți acei bărbați „idealști“, cari se ivesc printre cetățenii de altă limbă. E vorba de vânduții și vânzătorii neamului de soiul lui Mangra, Burdea, Șegescu ș. a. Imbrățișeze-i, până le va eși sufletul. Pentru noi sunt de mult morți și numai cu scârbă ne aducem aminte, că au trăit cândva printre noi. — De altcum la vorbirea ministrului Zichy a răspuns deputatul nostru Damian. Această frumoasă vorbire o dăm la alt loc al foi de azi.

Adunare românească în Lugoj (Bănat). Pe ziua de 2/15 Iunie a. c. e convocată o mare adunare populară a partidului național român în Lugoj. Adunarea se va deschide pe la ciasurile 11 și se va termina pe la oara trei. Toți deputații noștri, precum și alți fruntași ai neamului vor lua parte la aceasta adunare, în care se va desbata cu privire la *starea politică și votul universal*.

Indemnăm poporul nostru, îndeosebi din părțile bănățene și ardeleni apropiate să ia parte în număr cât mai mare la aceasta adunare, pentruca și cu acest prilej să dea de minciună pe Tisza, care zicea în dietă, că poporul român ține cu vânzătorii de neam.

Justh își arată ghiarale. Justh, cel cu votul universal, a vorbit într-o adunare populară ținută la Cincibiserici. În vorbirea lui a atins și chestia naționalităților, rostindu-se astfel:

„Programul meu în ce privește chestia naționalităților e scurt: naționalitățile să nu păcătuească împotriva întregității statului, să nu le zboare gândul preste hotărârile țării și în interesul lor propriu să învețe limba statului. Religia lor, limba și cultura lor pot să și-le cultive neîmpedecați. Împotriva acelor, cari țin naționalitățile în continuă agitație, a trebuit să se aducă cele mai aspre legi, iar agitatorii, după condamnare, trebuiau lipsiți de drepturi politice.“

Justh e deci ca și ceilalți: umblă cu minciuni, căci nimeni dintre noi nu umblă să spargă statul, nimeni dintre noi nu cere sprijinul străinătății, cum făceau de pildă nemeșii maghiari, când chemau pe Turci în ajutor contra domnitorului Ungariei. Prin ținuturile românești domnește limba românească. Pe aceasta trebuie să o învețe toți străinii sloboziți asupra noastră ca funcționari. Și asta tocmai în vârtutea unei legi votate de dieta țării, legea de naționalități. Agitatori nu există, fără în creerul înfierbântat al Jidanilor și al jidoviților. Aceeace spunem noi despre stările de nesuferit din Ungaria, o spun cu vorbe mult mai grele înșiși Maghiarii curați, luminați, cari văd, că țara noastră merge spre peire.

Colonizările de Germani printre Poloni. În dieta Prusiei (cea mai mare dintre țările, cari alcătuiesc imperiul german) a fost în timpul din urmă o mare desbateră cu privire la cumpărarea de moșii în Prusia-de-apus și Posmania și împărțirea lor la coloniști nemți. Ministrul însuși a fost silit să recunoască slaba ispravă, la care au ajuns prin barbara lege de colonizare. Dupăce Prusia a cheltuit sute de milioane cu cumpărarea de astfel de moșii pentru coloniștii nemți, Polonezii totuși au izbutit să aibă acum cu 92 de mii de hectare (1 ha are aproape 2 jugăre) mai mult pământ, decum aveau înainte de votarea legii. Unul din deputații cuminți ai dietei prusiene a arătat însă și pagubele, ce le-au suferit poporul german din cauza acestei legi. Mai întâiu s'a creat o mulțime de trântori, nemeși nemți cufundați până'n gât în datorii, cărora statul le-a cumpărat, cu prețuri îndoite, moșiile lucrate de Polonezi. Partea cea mai mare a acestor Polonezi a năvălit la orașe, unde s'au apucat de negoț și meserii, silind pe Nemți să ia lumea în cap. O altă parte au plecat în Germania de apus, unde sunt fabricile cele multe. Aici au întemeiat colonii de mii și zeci de mii de Polonezi, în cari Nemții nici nu mai cutează să calce. Alții și-au cumpărat pământ în Silezia nemțască, pe care o polonizează acum.

Adecă tocmai ceeace se întâmplă și se va întâmpla la noi.

Jandarmii la muncă. În Dorgoș, țaranul fruntaș *Partenie Groza* a fost arestat la porunca notarului de cătră jandarmii din Hususău și bătut crunt, apoi străpuns cu baioneta. Sosind medicul, jandarmii l-au oprit să îngrijească de bietul om, ba sergentul nici n'a vrut să subscrie procesul verbal (protocolul) făcut de medic. Contra sălbaticilor s'a făcut arătare la autorități.

Partidul Austriei-Mari. Dupăcum cetim în gazeta „Gross-Oesterreich“, zilnic crește numărul celorce vor să întemeieze un partid nou, care să lupte pentru o desăvârșită îndreptățire egală a tuturor naționalităților din monarhia habsburgică. Deocamdată se lucrează în direcțiunea aceasta numai în Austria. Biruința ideii despre egală îndreptățire desăvârșită a tuturor naționalităților din Austria nu va rămâne fără influință nici asupra stărilor nenorocite dela noi din Ungaria, căci nu se pot două legi cu totul tot deosebite față de fiii acelorasi părinți.

Un comunicat dat de comitetul partidului național

Fată de noua lovitură, ce o pregătește guvernul din Budapesta lovind în drepturile sfinte ale limbii noastre românești: proiectele (planurile de legi) de reformă militară, — cari recunosc numai limba maghiară în fața judecătorilor militare — comitetul partidului nostru național publică următorul comunicat:

„În fața stării grozav de gravă a țării din punct de vedere al principiului de egală îndreptățire al tuturor naționalităților din monarhia habsburgică, în considerarea faptului că noile reforme militare ne zguduie unitatea noastră comună, care singură putea să caracterizeze existența imperiului habsburgic ferit de zguduiri interne.

Comitetul nostru național are sfatul să încerce o manifestație de protestare din patrie, întru cât aceasta nu va reuși, dator este comitetul național cu numele poporului român din Ungaria Transilvania să adreseze acel protest tuturor fraților cari sunt chemați să ferească monarhia habsburgică de primejdia desăvârșitei descompuneri. Aceia cari vecinic au fost vrednici patriei, nu putem suferi fără cuvânt batjocura care ni-se face prin desconsiderarea desăvârșită a limbei lor în armată, și ca un singur om trebuie să se ridice cuvântul și cel mai energic protest, care să fie auzit de toți aceia pe care îi privește. Noi Români cu 9 regimente românești sau în majoritate românești suntem expuși ca material de maghiarizare pentru cele 16 regimente maghiare, ori în majoritate maghiară.

Poporul român din Ungaria stă adânc jignit în fața acestui grav atentat împotriva naționalității sale și îndurerat se simte mai vitreg de propriul său pământ și se zguduie încrederea în dreptate, care singură este cheazăia trăinicieii statului și a tronului.

Acela care vrea să clatine în sufletele noastre credința aceasta, sapă la temelia imperiului Habsburgilor.

Insufleteți de cea mai omagială loialitate față de augusta Casă a Habsburgilor și pătrunși de adevărul naționalism protestăm cu maximul energiilor împotriva încercării de a zguduia în sufletul atâtor milioane de Români această loialitate și patriotism.

Szterényi despre votul universal

La Brașov s'a ținut zilele trecute o adunare populară maghiaro-săsească, în care deputatul Sterényi a vorbit despre votul universal. El încă e pentru votul universal, dar așa, că să profite numai Maghiarii și Sașii. Acestora din urmă le-a plăcut la cru mare vorbirea deputatului lor maghiar, care mereu le-a tras, cu trebuința de-a se păstra „starea veche a proprietății marelui“. Sașii adecă să rămână tot cu numărul prea mare de deputați, ce-l au între noi.

Toate partidele din dieta ungară cer ca dreptul de vot să-l aibă numai acei cetățeni, cari știu ceti și scrie. Numai partidul național român și slovac, precum și social-democrații cer, ca votul să fie universal, egal și secret. Se'nțelege, că punându-se condiția cunoștinței cetirii și scrierii o parte mare dintre Români, cari fac

Nr. 21

și plătesc dări grele, ca orice Jidan, căpășit de ieri alaltăieri în Ungaria, vor rămâne și mai departe jefuiți de dreptul de vot.

Ca să arete jupânul Szterényi (e Jidan de viță, cu toate e botezat), cât ar de bine să se oprească dela vot ceice nu au carte, a comunicat și următoarea statistică despre bărbații dela 23 de ani în sus, cari știu carte și despre cei analfabeți (cari nu știu carte) din Ardeal:

Comitatul	Numărul total al bărbaților dela 23 ani în sus	Știu carte
Alba-Iulia	49,335	14,746
Alba-Iulia	30,104	14,320
Bistrița-Năsăud	20,865	16,650
Brașov	32,529	16,411
Claș	22,815	12,218
Cluj	34,492	21,146
Trăcaune	78,130	20,839
Hunedoara	25,535	10,840
Ținava-mică	61,089	22,123
Cluj	46,109	23,361
Mureș-Turda	35,032	22,761
Ținava-mare	37,637	23,940
Sibiu	57,604	13,082
Solnoc-Dolăcea	38,949	12,035
Ținava-Arieș	29,441	20,141

Suma tuturor bărbaților din Ardeal face deci 599,702, dintre cari știu carte 264,608. Așadar mai bine de jumătate nu știu carte, deci să nu voteze! În Ungaria întreaga sunt 3 milioane 889,425 bărbați, dintre cari știu carte numai 2 mil. 618,501, așa că aproape a treia parte nu știu carte. După naționalități avem în Ungaria:

Maghiari 2 mil. 117,025 bărbați, dintre cari 409,297 analfabeți.

Germani 449,927 bărbați, dintre cari 61 mii 348 analfabeți.

Români 682,831 bărbați, dintre cari 492 mii 127 analfabeți.

Între bărbați români sunt deci numai 190 mii 703 știutori de carte, nici a treia parte!

E adevărat, că datele acestea sunt din 1906, așa că de atunci s'a mai înmulțit numărul Românilor știutori de carte, dar starea aceasta rămâne destul de rușinoasă pentru noi și arată din nou păcatul nostru cel mare de-a nu jerfi destul pentru școală. Arată însă și mai mult păcatul de moarte al acelor dintre Români, cari au fost destul de ticăloși să-și dea votul pentru străini sau pentru aceia dintre Români, cari și-au vândut sufletul străinului, înmulțind astfel numărul deputaților, cari ne socotesc numai drept vite de jug.

Până să se înfăptuească legea cea nouă electorală va mai trece timp. Cei cu dragoste pentru neam, preoți, învățători și chiar țărani cu carte mai multă pot înmulți până atunci numărul știutorilor de carte. Numai voință să fie!

Din dietă.

Am fost spus în numărul trecut al foii noastre, că deputatul nostru Damian dela Băii-de-Criș, va răspunde la vorbirea ministrului de culte Zichy, care atât de mult tractează școlile românești.

În cele următoare dăm părțile mai de competență din frumoasa vorbire, prin care s'au scos din nou la iveală, cât de neînțelept se poartă guvernul față de Români. Iată ce a zis dl deputat Damian:

Onorată cameră! Ministerul de culte și instrucție eu îl țin de cel mai de căpetenie, deoarece de acest minister se țin toate afacerile, cari contribuiesc la lumi-

narea cetățenilor țării. Iar unde toți cetățenii se împărtesc de binefacerile culturale, nu numai ei vor fi fericiți, dar țara însăși va fi fericită, tare și puternică.

Să vedem însă cum se lucră în acest minister la noi în Ungaria? Pe seama acestui resort (minister) se dă anul acesta suma rotundă de 140 milioane; cu preste 8 milioane mai mult ca anul trecut. Față de starea culturală înapoiată în țara noastră această sumă e totuși prea mică, mai cu seamă dacă ne cugetăm că guvernul a socotit să cheltuiască în anul acesta cu totul 1400 de milioane pentru toate ministerele la oaltă.

E de lipsă deci ca în suma cheltuielilor acestui minister să se iee în viitor o sumă mai mare, micșorându-se cheltuielile la alte ministere. Constatând acestea voi încercă să scot la iveală felul cum ajută guvernul diferitele confesiuni și naționalități.

Din suma de aproape 4 milioane, cari se dau pentru ajutorarea gimnaziilor confesionale, Românii nu primesc mai nimic. Pe anul 1911 sunt puse 17 milioane pentru clădiri de școale nouă și altele, dar din această sumă gimnaziile române nu primesc nici un filer, măcar că de pildă gimnaziul român din Brad încă în 1910 a cerut un ajutor de 130,000 cor. pentru scopuri de zidire, dar petiția (cererea) aceasta nici până azi n'a fost rezolvată (hotărâtă).

Pe de altă parte pentru gimnazii de stat s'au dat bani din izvoare românești, spre pildă 400,000 cor. din fondurile Comunității de avere pentru gimnaziul de stat din Caransebeș, iar la Turda a dat comitatul 300,000 cor., cari se vor încasa din dare deosebită comitatensă. Iar locuitorii acestor ținuturi sunt mai toți români. Tot așa s'a întâmplat în comitatul Hunedoarei și al Făgărașului, unde populațiunea încă e mai toată românească.

De aici urmează o îndoită datorință ca ministerul de culte să contribuie cu ajutorul statului și pentru edificiile gimnaziilor române din Brașov, Blaj, Beiuș etc.

Dar să vedem cum stăm cu școlile populare? Pentru aceste școale se dau preste tot aproape 13 milioane. În anul 1911 se dă cu preste 4 milioane mai mult ca anul trecut. Din această sumă numai o parte tare neînsemnată primesc școlile populare românești pe când suma totală, care se dă susținătorilor de școale populare confesionale, este de 2 milioane 500 de mii. Aceste ajutoare se dau pe baza legii 44 din 1908. Dar iată cum se face împărțirea acestei sume:

Pentru 2570 școale de stat se dau 185,380 cor., pentru 1351 școale comunale se dau 246,875 cor., pentru 5287 școale romano-catolice se dau 675,680 cor., pentru 3 școale armenesti 1040, 1802 școale gr.-cat. 45,000 cor., p. 1861 școale reformate 364,976 cor., p. 1303 școale de confesiunea augustină 229,976 cor., pentru 1511 școale gr.-orientale 13,660 cor., p. 36 școale unitare 3900 cor., și p. 440 școale izraelite 579,588 cor. Din suma de 54,000 cor., preliminară pentru zidiri, școlile gr.-or. și gr.-cat. române nu primesc absolut nimic.

Din suma de preste 3 milioane, care se dă pentru muzee, biblioteci etc., naționalitățile nu primesc nimic. Cererea unui ajutor pentru zidirea școlii comerciale gr.-or. din Brașov încă a fost odată res-

pinsă, iar a doua cerere stă acum nehotărâtă.

Nu mai bine se face împărțirea ajutoarelor, ce se dau bisericilor. Sub acest titlu se împart preste 6 milioane.

Din suma aceasta cade pe biserica augustină și evanghelică reformată 4.800,000 cor., deci aproape 5 milioane. Aceste două confesiuni numără împreună 3.686,092 suflete. Pentru bisericile gr.-cat. și gr.-orientale, cari împreună numără 4.040,460 suflete se dau 600,000 cor. Din suma aceasta revine bisericii greco-orientale române 100,000 coroane, căci cele 50,000 coroane, care a fost date în anii 50 ca dar împărătesc, ministrul le împarte fără învoirea bisericii și anume nu numai acelor preoți, pentru cari a fost destinată, anume pentru cei din arhidieceză, ci preoților din întreaga metropolie. Biserica unitară cu 68,000 suflete primește 235,000 cor., biserica izraelită cu 861,000 suflete ia 180,000 coroane.

În același chip se împarte și congrua preoților. Și aici se lucră cu două măsuri.

După aceea, deputatul Damian scoate la iveală starea școlilor populare, care s'a ajuns prin nenorocita și urgisita lege a lui Apponyi. Iată ce aflăm:

Conform datelor oficiale, cu sfârșitul anului școlar 1908/9 existau 16,946 școli populare, cu 51 mai puține decât cu un an înainte. S'a sporit numărul școlilor de stat dela 2336 la 2577 (adecă cu 241); școlile unitare s'a sporit cu 1; școlile particulare cu 7; școlile evanghelice au scăzut cu 11; școlile gr.-catolice au scăzut dela 1862 la 1802 (cu 60); școlile gr.-ort. au scăzut dela 1652 la 1511 (cu 141). Școlile gr.-ort. și gr.-cat. confesionale, în număr de 3313, au pierdut 201 școli.

În urma acestora vedem, că școlile de stat s'au sporit, iar școlile confesionale românești au scăzut. Cauza este în prima linie, că organele oficiale, începând dela pretor până la comisiunea administrativă, fac aproape terorism cu executarea legii lui Apponyi.

Pentru a dovedi aceasta, vrednicul nostru deputat înșiră o seamă de cazuri. Unul dintre aceste multe cazuri este următorul:

În cercul Băii-de-Criș, pretorele l-a condamnat în anul 1908 pe preotul Stănilă președintele scaunului școlar, la 10 zile arest sau 30 coroane amendă în bani, pentru că în școală nu era inscripție, — ceeace nici nu cere legea în mod imperios. Numai ulterior s'a dat ordinațiune ministerială în acest sens. Dar sentința nedreaptă a pretorului n'a rămas fără efect: bietului preot i-s'a luat și puținticul ajutor ce-l are din congruă. De 3 ani a făcut apel împotriva sentinței, dar chestia congruei nici până azi nu e rezolvată.

Deputatul nostru Damian își încheie vorbirea sa astfel: În cele spuse de mine am desfășurat Camerei cât s'a putut de limpede, serios și drept, toate neajunsurile și nevoile, cari trebuiesc vindecate în ministerul cultelor. Dacă dl ministru va împlini aceste cereri, căutând îndreptarea lor și conziderând deopotrivă pe toți cetățenii acestei țări, atunci nu se va mai putea plânge că în sinul naționalităților se agitează.

Dar fiindcă bugetul (cheltuielile) ministrului de culte nu mulțumește așteptările partidului naționalist, în numele partidului declar că nu-l primesc.

10 Maiu în România.

Cea mai mare sărbătoare a fraților noștri din Tară e 10 Maiu. Ziua aceasta a fost hotărâtă ca sărbătoare națională în anul 1869, sărbătorindu-se atunci aniversarea suirii pe tronul României a Domnitorului Carol I. Prin venirea acestui înțelept și viteaz bărbat din neamul împărațesc al Hohenzollernilor din Germania, Români și-au văzut împlinită încă una din ferbintele lor dorințe, care eră, după unirea principatelor Moldova și Muntenia, o casă domnitoare de neam mare din afară de țară, ca să scape odată de primejdiile vechilor certe dintre urmașii foștilor domnitori din România, parte mare de neam grecesc veniți pe vremuri din Constantinopol în Tară.

Acum serbarea dela 10 Maiu are pentru frații din România, și pentru noi, și deoarece bucuriile lor sunt și bucuriile noastre, întristările lor și întristările noastre, o însemnătate cu mult mai mare. Pe lângă suirea pe tron a Regelui și marelui Căpitan Carol I., se mai serbează și proclamarea neatârării României dela 1877, în preajma războiului cu Turcii, apoi încoronarea ca rege, dela 1881, cu coroana de oțel făurită din metal luat din unul din tunurile cucerite vitejește dela dușman pe câmpul de luptă.

Și în anul acesta s'au făcut slujbe de mulțumită și de rugăminte către cel Atotputernic, ca să ocrotească neamul românesc de pretutindeni, s'au dat sărbări la școale, au defilat armata, în București pe dinaintea Regelui, s'au iluminat orașele.

Când și țărani din România vor ajunge la o cultură și la o bunăstare economică mai mare, România va fi fericită, spre marea bucurie a Românilor din afară de regat.

Ce scriu alte gazete?

„Românul“ (Arad). „Principiul de naționalitate rămâne pe veci piatra unghiulară a tuturor aspirațiilor noastre ca neam deosebit între neamurile lumii. E dulce libertatea, prețuim lumina învățături, dorim fierbinte bunăstarea materială, cerem cu stăruință drepturile politice, dar nici libertate, nici învățatură, nici bunăstare, nici drepturi politice nu ne trebuie fără naționalitate.

„Sunt grele zilele, prin care trecem. Mii de primejdii ne împresoară. Dușmanii s'au întărit și prețuind și ei sufletul neperitor mai pre sus de vremelnicele bunătați, ni le-ar lăsa pe acestea, dar sufletul ni-l cer. Naționalitatea noastră vreau să ni-o răpească și în sălbateca lor vânatoare după sufletul nostru românesc cu înțeleaptă șiretenie au spart rândurile noastre luptătoare căutând izbânda ușoară.

„Mălniți suntem, dar nădejdea nu o pierdem. În această sfântă zi a libertății ne întărim inimile și privind cu ochii noștri suflători la marea adunare din „Câmpul libertății“ jurăm și noi credință neperitoare naționalității noastre românești. Pentru ea trăim, pentru ea murim.“

„Gazeta Transilvaniei“ (Brașov). Suntem dispuși să luptăm alături cu toți acei cetățeni ai acestei țări, cari ne chiamă alături de ei la lupta pentru înscrierea în lege a votului universal fără nici o restricțiune. Cine e democrat, acela e cu noi și

prietenul nostru. Cine luptă pentru pâine și pentru drepturi, acela e tovarășul nostru iubit. Justiștii nu ne-au chemat alături de ei, deci vom socoti drept faptă rușinoasă orice îmbulzeală pentru a ne primi în șirurile lor. Ba unele rostiri de ale lor ne fac să credem, că lupta lor urmărește scopuri ascunse.

Deci prin noi și în tovarășie cu toți aceia, cari merg alături de noi, purtați de aceeași idee puternică a democrației sincere, vom purta lupta cu energie înzecită, tinzând, ca din neamul românesc să creăm cu timpul o forță, de care trebuie să se țină seamă și pe care s'o impunem ca o puternică cauză în toate așezămintele publice efective ale acestei țări. Și vom lupta în chipul acesta până când vom convinge acest stat, că noi suntem un element, preste care nu se poate trece, fără ca evoluția (desvoltarea) sa naturală să nu stea pe loc.

„Secolul“ (București). Comitatul *Hunedoarei*, unde s'a descoperit acest sistem extraordinar de jaf (milioane furate de slujbași dela Români, despre cari am amintit și noi) este locuit numai de Români și este unul din cele mai mari și mai sărace comitate din Transilvania, a cărui stare culturală este jalnică de tot.

Ni-se strânge inima față de aceste descoperiri și ne putem închipui cât de înfiorătoare trebuie să fie starea adevărată a lucrurilor, dacă șovinismul maghiar a fost silit să jertfească întreg aparatul administrativ curat maghiar al unui comitat curat românesc. Și dacă asemenea cercetări s'ar face în toate comitatele, atunci s'ar descoperi lucruri uimitoare și s'ar vedea, că nici în colțurile cele mai întunecoase ale Aziei populațiunea nu este jefuită cu atâta violență și sălbătăcie, ca Români din Ungaria.

Aceasta pagină tristă și grăitoare a administrației maghiare ar trebui comunicată întregii prese din lume.

Stiri politice din străinătate

Turcia. Știrile, ce le-am dat până acum despre revoluția din Albania, au fost mai toate după corespondenții unor gazete mari din străinătate și după știrile publicate de Greci și Bulgari. Este însă știut de toată lumea, că aceștia din urmă, adică Grecii și Bulgarii, au un interes deosebit, ca să prezinte în fața Marilor-Puteri pe Turcia ca un stat, în care nu poate fi răndueală, deci ar fi mai bine să li-l dea lor.

O gazetă mare din București, „Seara“, dorind să știe, cum prezintă Turcii întâmplările dela ei, a trimis un redactor la legațiunea turcă (ministrul Turciei) din București, ca să-l întrebe în privința aceasta. Iată ce i-a povestit unul dintre funcționarii cei mari ai legațiunii:

„Se vorbește mereu despre o răscoală generală a Albanezilor. Știrile acestea sunt lipsite de temei, fiindcă de fapt lucrurile stau astfel: Un grup de 4—5000 Malesori (Albanezi catolici) atâțați de comitate din Italia (unde trăiesc vre-o 200 de mii de Albanezi în Italia de mează și în Sicilia), s'au răscolat împotriva stăpânirii. Când s'a început răscoala Malesorilor, ceialalți albanezi au fost cei dintâi cari au luat armele și s'au luptat contra ră-

sculaților, până când au sosit trupele țării.

„Astăzi starea de lucruri în Albania este pe cale de-a se liniști. Comandanții trupelor otomane pentru înăbușirea revoltei, le-a dat răsculaților un termen de zile, în care timp dacă nu vor lăpa da armele, vor fi desarmați cu puterea.

„In ce privește pe ceialalți Albanezi pot să spun, că 85 la sută din populație este liniștită și își dă seama, că fără Turcia Albania nu poate exista. De altfel comitatele de agitațiune din Italia nici sunt cunoscute Albanezilor, cari sunt mulțumiți de starea de lucruri din Turcia, și deși pot arăta plângerile lor prin deputații albanezi, pe cari îi au în dieta de Constantinopol. Afară de aceea o sumă de fruntași ai Turciei, mari viziri (prim-ministru), generali și alți funcționari mari au fost și sunt de origine albaneză.

„O dovadă mai mult de patriotismul acestei națiuni sunt telegramele, cari sosesc zilnic din toate localitățile Albaniei la adresa Sultanului, rugându-l, ca în călătoria, ce va face în Albania, să viziteze și orașele lor. Insuși Sultanul a vrut să arate dragostea față de Albanezi, vizitând mai întâi Macedonia și Albania, unde locuiesc ei, și numai după aceea Anatolia (Asia-mică), unde e leagănul poporului turcesc“.

Asta-i ce spune funcționarul turcesc spre Albania.

După știrile mai nouă, Albanezii răsculați au fost bătuți din nou. O parte din ei vrea să depună armele. Ce privește cele, cari ar vrea să vină din Italia în ajutorul lor, se vestește, că guvernul italian supraveghează cu cea mai mare atențiune malurile mării de către Albania, așa că nimeni nu poate veni în ajutorul Albanezilor răsculați. Un agitator albanez, Ivani-bei, care a venit la Roma, a fost dat afară din Italia de către poliția de stat italiană.

Portugalia. În țara aceasta nenorocită de când au detronat pe regele ei și oameni fără D-zeu au apucat frânele guvernului în mână, nu mai e liniște. Stăpânitorii de acum, bătându-și joc de cele sfinte, vor să nimicească biserica și credința, cum au făcut guvernele franțuzești în Franța. Se înțelege, că o parte mare a poporului și a armatei nu voiește să lase a fi batjocorit ce are mai sfânt, de aceea mereu vin știri despre răscoale împotriva guvernului. Regimente și provincii întregi sunt în plină răscoală, pe alocurea guvernul portughez nici nu mai e stăpân, cu toată arestarea credincioși creștini și preoți cu sutele. În Lisabona, capitala Portugaliei, e destul să se găsească cineva, care vrea să se răzbească, și arătându-l pe cel neplăcut lui creștin credincios să facă să fie arestat.

Mexico. După știrile din urmă, între revoluționari și între președintele republicii Diaz s'a încheiat pacea, după atât răsculații, cât și trupele guvernului au săvârșit o mulțime de crime, pustiind orașe și omorînd oameni. Diaz se lasă de președinte, în care a îmbătrânit, și se spune, că va pleca în Europa, unde să trăiască în liniște anii, ce-i va mai avei. Traiul îi va fi ușor, căci are strânse destule milioane.

Liniște însă nu va fi curând în Mexico și e cu puțință, ca în curând să auzim de alte răscoale.

Nr. 21

Dela despărțămintele Asociațiunii.

Despărțământul Blajului. La Sân-
druș, unde Românii sunt numai a treia
parte din numărul locuitorilor, celelalte
treimi fiind Maghiari, au fost domnii
C. Domșa, Alexă Pop, Valeriu Suciu
și Stefan Pop. Dl Domșa a vorbit despre
Asociațiunii, despre cultivarea și
pastrarea graiului, despre păstrarea portu-
rărilor strămoșești. Dl Pop a
vorbit despre îngrijirea sănătății. La urmă
s-au împărțit mai multe cărți printre știu-
turi de carte.

La Mihalț, o comună frunțasă, au ple-
cat dela Blaj domnii St. Roșian, N. Pop,
Dr. Al. Nicolescu și Dr. I. Coltor. Fiind
școala prea mică pentru mulțimea poporu-
lui, adunarea s'a ținut în biserică.

Dl Roșian a vorbit despre Asocia-
țiune, dl Dr. Coltor despre păcatul înjură-
turilor. Dl N. Pop a ținut o prelegere
foarte izbită despre altoitul viței în verde
și uscat și îndeamnă pe oameni să plan-
teze vii, cari aduc mare câștig. Dl Dr. Ni-
colescu vorbește despre trebuința de-a ști
carte, iar dl Roșian despre asigurări.

La Cisteiu, comună curat românească,
cu un jidan crâjmar, care însă va pleca în
curând, căci Românii noștri nu-i caută crâj-
ma, au sosit din Blaj domnii I. Fodor, Dr.
Al. Russu, V. Pandrea și Melin. Dl Russu
vorbește despre Asociațiune. După vorbi-
rea dânsului, s'au înscris 28 membri aju-
tători la Asociațiune. Dl Fodor a ținut o
prelegere despre cultivarea viei. Dl Melin
a vorbit despre biserică și școală. Dl Pan-
drea a cetit o povestire de-a părintelui A-
gârbiceanu.

Despărțământul nou din Teaca încă
și-a început munca binecuvântată, în frunte
cu părintele S. Aron și domnii Dr. Eugen
Bran și Dr. Vescan, advocați în Teaca. Băr-
bații aceștia harnici cutreeră de luni de zile
nu numai satele dimprejurul Tecii, ci merg
până'n fundul Câmpiei, ca să lupte contra
întinerului. Părintele Aron vorbește pre-
tutindeni contra beției, dl Dr. Bran despre
Asociațiune și dl Dr. Vescan despre lux, ri-
sipă și trebuința de-a păstra portul și grai-
ul strămoșesc.

„FOAIA POPORULUI“

este

cea mai veche, mai bună și mai ieftină
foale pentru poporul nostru.

Caprinsul ei, foarte bogat și variat,
este anume întocmit pentru trebuințele ță-
ranului român.

Numeri de probă se trimit la cerere
ori-cui gratis.

Abonarea se poate face cu începutul
fiecărei luni și costă:

Pe un an întreg	4 cor. 40 bani
Pe o jumătate de an	2 „ 20 „
Pentru țările străine	11 „ anual

(după cum stă scris și în fruntea foii).

De acum până la Anul-nou st. v. costă
2 coroane 50 bani.

Lășiți deci „Foia Poporului“ preste
tot locul, ca astfel să o putem face și
mai bună!

Literatură și știință

Prea târziu!

De Sofia Nădejde

(Urmare și fine.)

Intr'o zi spre seară sosi.

Cum nu poți da prin cuvinte razele
luminoase și calde ale soarelui, așa nu e
chip de spus simțirile duioase ale mumei,
văzându-și copilul iubit. Când l'a zărit
la poartă, deocamdată rămase uimită. A-
propiindu-se, nu-i venea a crede că dom-
nișorul ăsta, îmbrăcat frumos ca domnii
cei mari dela oraș, cu mustață subțire, cu
fața albă și delicată, cu ochii senini ca două
albastrele din lanul de secară și cu frun-
tea netedă, cu părul tăiat frumos, e Mir-
cel al ei. O clipă stătu pironită ca îna-
întea unei vedenii și simți o evlavie, un
dor de a-l săruta ca pe-o icoană sfântă.

Mircel le-a strâns mâna, zicând:

— Bine v'am găsit, tăicuță și măicuță!

— Vin' să te sărute maica; nu te-am
văzut de cinci ani, zise Stana.

Mircel plecă obrazul zicând:

— Nu s'a putut, maică.

— Cum ți-se pare pe la noi, voini-
cule? făcu bătrânul, uitându-se cu drag la
așa mândrețe de ficior. „Te-ai schimbat
de când nu ne văzurăm. Nu mai sameni
cu noi nici la vorbă nici la port“.

— Și-ți pare rău? Cum e, îi stă bi-
ne. — Poftim în casă, zise Stana, și de-
schise ușa.

Un miros de bustuioc năvăli din smo-
curile puse pe sub grindă. Ochii bătrânei
se așintiră la fața lui Mircel să-i cetească
uimirea, bucuria, când o vedea ce odaie
mândră i-a pregătit.

— Ce zici Mircea, placeți la noi? zise
iar bătrânul, cetind gândul Stanei.

— E bine, tată, ca la țeară.

— Păi vezi! I-am spus eu Stanei:
„Ori cât te-ai căzu, n'ajungi pe cei din
oraș“.

— Nici nu-i nevoie, taică, zise Mircel
nepăsător.

Inima Stanei simți o părere de rău.

— Așa zic și eu. Tu veniși pentru
noi, nu pentru mândrie: dar pas de te'nțe-
lege cu maică-ta. Mai să răstoarne pămân-
tul, că-i vine odorul!

Stana eși să gătească de cină și să
nu-l auză pe Vlad vorbind, cum ei nu-i ve-
nea la socoteală.

Ziua întâia stătură la masă împreună.

A doua zi, Mircel s'a sculat târziu și-a
mâncat singur. La prânz a zis că nu-i e
foame; pe seară a spus bătrânei să nu-l
aștepte cu masa, merge 'n vale la otel.

Stana a priceput că el s'a desvâțat
de bucatele de-acasă și de felul cum măn-
căncă ei. Văzuse ea că se uita cu coada
ochiului, când bătrânul lua cu mâna bucă-
țica de carne. Odată, când și-a șters gura
cu dosul mâinei, a zis răstit: „Mamă, ce
nu dai la tata un ștergar?“ Da, da, băiatul
s'a făcut fain de tot, nu se mai potrivește
cu noi. Odaia nu i-s'a părut lucru mare,
nici n'a întrebat de unde au plapomă așa
bună. E și vina unchișului, prea-i din
topor.

— Nici eu n'am trăit printre domni
mari; dar de hafîrul lui, caut să-i plac.

În unele zile chiema să-i arate la gătit
o vecină, care fusese la oraș... și Mircel
nu zicea nimic. Stana, cu inima ei de ma-

mă, simțea că băiatul s'a înstrăinat, s'a
desvâțat de traiul de-acasă. „Nu mai stă
cu noi de poveste ca mai de mult, când
venea dela școala din Brașov. Intr'o zi l'a
văzut cum îi măsura cu ochii mâinile, când
torcea, și, deodată, a zis: „Mamă, ia să-
punul ăla al meu și mai freacă mâinile,
prea sunt urite“. Pe Stana a junghiat-o la
inimă, ca un fulger îi scăpără gândul:
„D'aia nu mi-a sărutat mâna ca alte dați“. Fără a cugeta mult a zis: „Sunt pâr-
lite și asprite de muncă. Aci n'ai când face
mâni frumoase, soarele și apa le înegrește,
că nu-s până să le albească, dragul ma-
mei“.

Pe urmă gânduri de îmbunare luau
loc: Ce ar fi trebuit bătrânul să saie cu
gura și să zică: „Ihai, băiete, mâinile astea
urâte v'au crescut și urcat unde sunteți; au
muncit pentru voi pe arșiță și ger, zi și
noapte, ca să puteți voi sta 'n școli, și lua
neveste, doamne cu mâni albe“... N'a zis
băiatul nimic; dar nu i-a plăcut... D'aia n'o
să mai vie pe la noi... Și Vlad prea-i cu
totul... prea dă de-a dreptul. Nu zice, mi-
titelu nimic dar se face roș de năcaz. N'are
a sta cu noi până e lumea, poate să-i mai
treacă... Să ne pară bine că din colții ăștia
sălbatici a ieșit un băiat fain“.

Pe'ncetul Mircel s'a mai deprins cu
obiceiurile de pe-acasă. În zilele de sec
era mai mulțumit; mânca de dulce în odaie
la el. Mai greu a început să-i cază Stanei,
când a isprăvit puii de tăiat; și zicea îngri-
jorată „cu varză acră, pancuș și brânză nu
stă băiatul mult la noi!“ Pe furiș de bă-
trân, cumpăra de pe la vecini câte un puu,
doi, din niscai-va zloți ce aveau la fundul
lăzei. Când scotea banul, se gândea: „Tot
e bine să aibă muerea un ban la o parte.
Ce te-ai face tu de n'ai avea un crețar la
sufletul tău? Să văz că nu pot pune co-
pilului o bucătică bună pe taler, zău, m'ar
prinde năduful“.

De când îi venise ficiorul, munca Sta-
nei se întreise: Mâncări mai alese și re-
gulat gătit, alergătură prin sat ori la bol-
tă după câte trebuia; rufe tot mai multe
de spălat. Ajutor nu obișnuia și ar fi gă-
sit numai cu plată bună.

Robea, cât era ziua de mare, deseori
până noaptea târziu. De muncă nu zicea
haiu; grija-i era cum ar face să-l mulțu-
mească pe Mircel. Din priviri și vorbe ră-
zlețe, îi ghicea ades nemulțumirea. Inima
de mamă duioasă plângea și se învinuia
că nu-i destul de bărbată și meșteră să-l
poată mulțumi. Mândria ei era măgulită,
văzând pe fiu-so cu gusturi domnești. Vor-
bind cu boresle dela care luă pui, zicea:
„Mircel al meu e gingaș la mâncare, nu
poate o zi fără carne“.

Pe după Sfânta Mărie plouase câteva
zile. Dinspre Bucegi sufla un vânt tăios,
de pe zăpadă. Abia pe la amiază soarele
răzbătu negurile ce 'ncunjurau ca un brâu
colții. Gârla pogorea vâjâind din malurile
verzi; zburdalnică, limpede, săria din pia-
tră în piatră, ici iute, mai încolo lină și
molcomă, stând de vorbă cu prundișul gal-
ben ca chihlimbarul.

Stana veni să-și bată rufele, mai
dimineată, doar le-ar prinde întinse soarele
de amează. Cu picioarele goale intra în
apa rece ca ghiata, pân la mai adânc.
Erau cămășile lui Mircel și tot nu i-se pă-
rea gârla destul de limpede, măcar că-i
venea apa mai sus de glezne. Deodată o

apucă un frig; dar bătând s'a înfierbântat. Zorea din răputeri, să se întoarne acasă înainte de-a se scula băiatul. Dela un răstimp au prins'o fiori prin tot trupul. Deda și mai cu sârg ca să plece repede să întinză în fața soarelui, pe pajiște, rufele albe ca și coala de hârtie.

Toată ziua, Stana nu se mai putu încălzi. Preste noapte o lovî o tasă cu junghiu supt coaste. Vlad, auzind-o gemând, zise:

— Ce-i cu tine, Stano? Ți-am zis: „Las-o mai domol! Doar nu-s Turci nici Tătari“.

— O să-mi treacă...

Din zi în zi Stanei îi era tot mai rău. Mircel a văzut pe dată că e aprindere de plămâni. I-a luat doctorii dela farmacie, căută și cercetă mersul boalei, care din zi, în zi îl îngrijea tot mai mult. Venea de câteva ori pe noapte, îi da doctorii și sta lângă ea. Stana se uită la el cu ochii înlăcrămați, zicând:

— „Ce-a dat preste mine, dragul mamei, cine te 'ngrijește pe tine! De nu m'ar ținea supt coastă, m'ași ridica“.

Pentru liniștea bătrânului, a adus și pe doctorul din Brașov. Toate 'n zădar. Aprinderea s'a întins la amândoi plămâni, slabă și muncită, cum era, lesne a dobo-

rit-o boala.

Intinsă pe laiță, cu fața liniștită, da și mereu iubitoare, dormea Stana în brațele celor drepte. Mircel, cu ochii înlăcrămați, cu inima jalnică, pași pragul, o clipă, pe urmă șovăind se apropie de trână, lipi buzele de mâinile reci! Să le sărute, erau frumoase, albe acum și toiagul de ciară ce ținea.

Se auzeau suspine înăbușite.

Poate în gând îi răsunau vorbele bătrânului: „mâinile astea urâte v'au rănit unde sunteți!“ Poate, simțindu-le că ghiață, un glas din adâncul inimei îi șoptea: „Prea târziu!“

Marea nenorocire din Francia.

În numărul trecut al foii am scris despre marea nenorocire, ce s'a întâmplat la Paris în 21 Maiu n. Pentru aceasta zi era plănuită o întrecere cu aeroplan (zbor cu aeroplanul pe întrecute) dela Paris până la Madrid în Spania. Mai multe zeci de mii de oameni se adunaseră la locul de unde avea să se pornească zborul. Erau de față chiar și mai mulți miniștri.

Înainte de plecare, aviatorul Train a făcut de două ori ocolul preste câmpul de aviație (zbor). Alte 20 de mașini de zburat străteau gata de zburat.

Dar deodată Train în zborul lui preste câmp,

a pierdut puterea de a cârmui mașina, care se repezi jos ca o săgeată. Nenorocul a adus cu sine, că mașina a căzut chiar preste tribuna (băncile pentru public) unde se aflau și ministrul-președinte al Franciei *Monis* dimpreună cu ministrul de război *Berteaux* și alți oameni însemnați.

Mașina de zburat, care a căzut cu mare greutate pe tribună, a lovit cu fiecele ei pe ministrul de război *Berteaux*, care îndată a fost mort. Ministrul-președinte *Monis* a căzut amețit. Lui i-au stricat un picior și sfâșiat obrazul, umplându-l de sânge.

Înmormântarea nenorocitului ministrului de război *Berteaux* s'a făcut cu mare pompă. Toate cheltuielile le-a purtat statul. Ministrul-președinte *Monis* se află mai bine, dar zăace încă. O înăbțare deplină se poate spera numai în decurs de câteva săptămâni.

Chipul nostru ne arată momentul în care cade mașina de zburat pe tribună. Sus în stânga e fotografia ministrului-președinte *Monis* în drăcuș și ministrul de război *Berteaux*, care a fost omorât, iar sub ei e fotografia milionarului *Delaunay*, care încă a suferit mai multe lovituri.

Observări dela sate.

— În formă de poezii populare, cu o ilustrație. —

— Foia verde, foaie iarbă,
Mulți se miră și se'ntreabă:
De ce nu le crește barbă
La femei, ca la bărbați?
— De vreți să știți ascultați:
Căci muera nici la ras
N'ar putea sta fără glas,
Ci-ar mișca din fălci mereu
Și la ras s'ar tăia rău.

— Foaie verde trei surcele,
Uite vecinele mele:
De trei ciasuri stau în drum,
Deși cât lucru-i acum.
Bat mereu din meliță,
De trei oare'n uliță.
Cucuru-zu-i nesăpat,
Ele poartă poșta'n sat;
Holdele sunt neplivite,
Vorbele-s neisprăvite,
De-or sta pân' le-a isprăvi
Toamna încă va sosi....

— Nu știu, Doamne, ce păcat
A căzut pe-al nostru sat,
Că la noi de-o vreme'ncoace
Cânepa nu se mai face,
Nu știu de ce n'a plouat
Sau poate n'au sămănat...
Polomida s'a'nmulțit,
Cucutele s'au sporit,
Legumele s'au scumpit.

— Uite plouă, — crește holda,
Hei, unde-am ajuns cu vorba,
Și-omului de omenie
Nu-i umble gura'n pustie!
Deci mai las cu urda'n Turda
Și mă duc că vine ciurda:
Să spun vecinelor mele
Să mai gate-acum și ele,
Că vitele-s ne'nvătate
Nu-s cu ghețe încălțate,
De-o fi vr'una împingace
Tot puzderii mi-le face.

— „Hei vecină, fugi din cale,
Lata vine ciurda, — nor“.
— „Vine ciurda?... vai de mine,
Pita mi-i încă'n cuptor!“...

— „In cuptor nu-i rău vecină“.
— „Nu vecine, nu de loc,
Dar tot m'aș grăbi acasă
Că mai am ceva la foc“.

— „Atunci poți să fii pe pace
Că focul s'a fi gătat!“
— „Vai de min' se văd copilul,
Nu cumva s'a fi sculat?“...

Petrea Dascălul.

Știrile Săptămânii.

Sibiu, 1 Iunie n.

Afacerea personală a deputatului Dr. Ștefan C. Pop. Cetitorii noștri cunosc inimoasa vorbire a deputatului nostru Dr. Șt. C. Pop, care a înfierat cu tărie nedreptățile strigătoare la cer, ce ne fac slujbașii unguri în privința pădurilor și a pășunilor. Un deputat maghiar, Szüllő Géza, a avut nerușinarea să strige, că dl Pop calomniază. În ședința de Sâmbătă dl Pop a adus dovezi și documente scrise, cari dovediau, că a spus numai adevărul despre funcționarii maghiari. Szüllő, în loc să tacă, a flecărit din nou, zicând, că ceice iau apărarea poporului român sunt..... iredentiști. Poftim minte de topor!

O istorie a Românilor în limba italiană. Dl *Niculaie Iorga*, profesor universitar și Românul de *fapte*, a publicat de curând o scurtă istorie a Românilor, în limba italiană, *Breve storia dei Rumeni*, care arată vijelioasele întâmplări, prin care a trecut neamul nostru. Aceasta scriere este arătată ca publicată „cu prilejul aniversării de 50 de ani a unității Italiei, ca un omagiu unui popor frate și prietin“. Cartea a fost tipărită în două mii de exemplare, cari vor fi răspândite gratuit în Italia.

Dl Iorga a mai tipărit o istorie a neamului nostru, în două volume mari, și în limba germană. Mai înainte încă tipărise dl Xenopol, profesor la universitatea din Iași, istoria neamului, tot în două volume, în limba franceză. Istoria aceasta a fost premiata de Academia franceză din Paris. Munca acestor doi profesori luminați e de un folos cu atât mai mare, cu cât Sașii, dar mai ales Ungurii au tipărit și tipăresc mereu cele mai mari minciuni despre istoria noastră.

Regina Elisaveta a României a făcut o vizită reginei Eleonora a Bulgariei la castelul ei Euxinograd lângă Varna. Regina Eleonora încă e cunoscută ca alina-toare a durerilor celor năcăjiți.

O nouă biserică românească în Arad. Parohia română greco-catolică din Arad și-a clădit o frumoasă biserică cu două turnuri, cari vestesc tuturora, că acolo se preamărește Dumnezeu în limba românească.

Banffi, cel mai șovinist ministru, pe care l-a avut Ungaria decând cu dualismul, omul cel mai aspru și mai corupător, care a stricat sufletele urmașilor vechilor grănițeri români din ținutul Năsăudului, făcând din cei mai mulți fruntași unelte umilate ale îndeplinirii măsurilor barbare pentru îngenunchierea noastră, — a murit. Dumnezeu are ce să-i ierte, de-l va ține vrednic de iertare.

Di Dr. Ioan Baci, fiul parohului român din Nădașul săsesc a depus cu succes eminent examenul pedagogic de profesor. Felicitările noastre!

Să facem din copiii noștri și ofițeri. Primul nostru din numărul trecut a fost băgat în samă de ceice urmăresc, în Budapesta, mișcările noastre. Câteva gazete din București au primit pe ziua de 14 Maiu (Duminecă, când a apărut articolul nostru) următoarea telegramă:

Propagandă printre Români pentru cariera militară. — Budapesta. Ziarele românești în frunte cu „Gazeta Transilvaniei“ din Brașov și „Foaia Poporului“ din Sibiu, fac o vie propagandă pentru cariera militară, invitând părinții să-și înscrie copiii în școalele militare. Ziarele relevă faptul că în armata austro-ungară sunt atâția Români, încât ar putea să formeze o armată mai mare ca a Sârbiei sau Greciei. Față de acest număr considerabil de soldați români se simte nevoie de un număr corespunzător de ofițeri români, ceea ce lipsește astăzi. Ar fi de dorit ca numărul să sporească cât mai mult spre a servi cauzei naționale în armată.

Telegrama aceasta ne învață un lucru: e de o însemnătate uriașă pentru noi, mai ales în împrejurările de-acum, ca regimentele românești din armata austro-ungară să aibă cât mai mulți ofițeri *români*. De aceea sfătuim încă odată cu tot dinadinsul pe Românii noștri să nu pregete a-și da copiii la școalele de cadeți. Cheltueala e mică și li-se asigură un viitor strălucit. Iar viitorul lor asigurat e un bine pentru neamul nostru întreg.

Un locotenent român în Germania. E vorba de locotenentul (oberlainant) *Carp*, fiul ministrului președinte de azi al României, care înainte de asta cu vre-o doi ani a fost trimis în Germania, ca să mai facă praxă în de-ale armatei. El s'a întors zilele acestea iar acasă. Dupăcum se știe deja, azi mai toate țările mai mici sau mai puțin puternice cu armată, trimit ofițeri pe câțiva ani în armata germană, ca acolo să se perfecționeze, deoarece se știe, că Germania e azi primul stat din lume, unde armata e mai bine organizată. Bine înțeles, acești ofițeri merg mai toți la regimentele din Berlin, capitala Germaniei. Ei și sunt mai totdeauna ofițeri cu nume mari: ficiori de prinți, nobili și alți grofi cu titluri multe.

Intre acești ofițeri din țări străine, trimiși în Germania, a fost, cum am zis, și locotenentul *Carp*, care e fiul unui ministru și din o familie mare nobilă, dar el nu poartă titlul de nobil. Aceasta din cauză, că în România la suirea pe tron a Regelui Carol, în anul 1866, au fost șterse și oprite purtarea titlurilor nobile. În Germania stau însă lucrurile altcum, deoarece în garnizoana militară din Berlin, sunt preferiți în prima linie numai ofițeri cu titluri de nobil. Ba la cavalerie (husari), unde a servit locotenentul *Carp*, sunt *numai* ofițeri nobili. Iar dacă printre ofițerii garnizoanei din Berlin se mai află câte unul, care nu e nobil, acela are foarte puțină trecere în fața „colegilor“. De aceea acum câțiva ani a fost privit aproape ca o minune faptul, că împăratul Wilhelm a numit între aghiotanții mai tineri și mai mici — și pe un căpitan „burghez“, adică unul, care n'are nume nobil.

Astfel stând lucrurile cu ofițerii din Berlin, e ușor de înțeles, că intrarea locotenentului Carp în armata germană, a atras atenția „burghezimei” asupra acestui lucru. În scurtă vreme acest fapt a fost scos la iveală în gazetele democratice, cari voiesc delăturarea acestui privilegiu al ofițerilor nobili în garnizoana din Berlin. Deși se știa după aceea, că locotenentul Carp e din familie mare, totuși mulți au zis și au scris: Uite un *străin* „burghez”, care n’are titlu nobil, din cutare țară din Orient, poate să servească în garnizoana din Berlin, dar fiii patriei noastre nu. Acest atac nu era îndreptat însă contra locotenentului român Carp personal, ci mai mult se aducea înainte vorba ca argument (dovadă) contra obiceiului rău de a face deosebire între ofițeri cu nume de nobili și „burghezi”. Astfel se explică și împrejurarea, că locotenentul Carp a fost reprezentat chiar și în teatrul „Monopol” din Berlin, unde într-o pieză el e prezentat ca ofițerul „burghez” între „nobili”. Această scenă a predat-o un an de zile, în fiecare seară, artistul Giampetro, care făcea pe locotenentul Carp. Scopul a fost tot acela, ca în acest chip încă se facă presiune (să silească) comanda militară germană din Berlin, ca să mai lase din alurele despre titluri mari, ci să caute mai mult vrednicia și deșteptăciunea unui ofițer, fie acela burghez sau nobil.

Am amintit acest lucru pentruca să știe și cetitorii noștri, ce desbateri a adus în sinul poporului german prezența unui ofițer român „burghez” în armata germană.

Serviciul militar al învățătorilor. După o hotărâre a ministrului de războiu, învățătorii vor putea să-și facă serviciul militar la regimentul cel mai apropiat de comuna, unde sunt aplicați, fără de-a se lua în seamă, dacă au fost recrutați pentru acel regiment sau pentru altul.

Un premiu frumos. Dl D. Furnică, mare comerciant în București, a instituit un premiu de 50 lei, care să se dea celui elev din cl. VIII. dela liceul „Lazăr” din București, care va face cea mai bună lucrare despre „Starea Românilor din Ungaria dela venirea Ungurilor și până la răscoala lui Doja. Urmările răscoalei lui Doja pentru Români”. Mulțumiri călduroase dlui Furnică pentru interesul, ce-l arată pentru istoria națiunii noastre.

Falsificator de bani. Poliția din Budapesta a prins pe unul Dêhel Ianos, care avea vre-o două sute de bancnote (țiduli) false de câte o iniie de coroane, pe cari le îmbia oamenilor cu 100 coroane una.

Din Tilișca. Referitor la cele publicate sub acest titlu în Nr. 19 al foii, primim următoarele lămuriri din partea dlui părinte Ioan Iosof, preș. com. parohial:

Comuna bisericească posedă 2 grădini, una a ei proprie, iar cealaltă pusă la dispoziție de primăria comunală încă din anul 1894. În aceste grădini s’au făcut deprinderile practice cu elevii școlii din pomărit și legumărit. În anul 1909 comitetul parohial prin un conclud a decis lăcitarea grădinei proprii, îndrumând pe învățătorul școlii de rep. George Păcurar a face exercițiile necesare în grădina primită dela comună, fiind mai mare. Așa s’a urmat până în primăvara anului acestuia, când inv. G. Păcurar, sub cuvânt, că teritoriul din grădina comunei ar fi de tot șterp, a rugat comitetul să-i pună la dispoziție grădina cea mai mică.

În urma rugării înaintate de învățătorul G. Păcurar în 10/23 Martie am convocat comitetul parohial deja în 13/26 Martie, punând în programul ședinței numai rugarea din chestiune. Dar neputându-se membri întruni, fiind absenți cea mai mare parte din comună, ședința nu s’a putut ține. Acest lucru se poate dovedi prin respectivul convocator.

Până se va rezolva definitiv această afacere învățătorul din chestiune a fost însărcinat însă în mod verbal de directorul școlar Ioan Bratu a face exercițiile necesare tot ca în trecut, în grădina cea mai mare, ceea ce însă nu s’a întâmplat, pentru care fapt învățătorul amintit va avea să tragă consecvențele. Nu e drept că în grădina a doua cresc cucute, din contra aceea s’a lăcitat înainte cu trei săptămâni și e împărțită în table și straturi, cari sunt sămănate cu tot felul de legumi. Dacă proprietarul amintit de corespondent și-a introdus oile sale în grădină, unde au durmit preste noapte, au făcut-o cu știrea și învoirea conducătorilor, cari admitând aceasta, au avut în vedere îngrășarea și îmbunătățirea teritoriului.

Din partea dlui învățător George Păcurariu, încă am primit unele lămuriri, ca răspuns la cele scrise în Nr. 19. D-Sa prezintă lucrul astfel:

Având pregătirea pretinsă de lege, cu anul 1908 subscrisul am fost încredințat cu conducerea școlii de repetiție economică. — În decursul acestui timp de nenumărate ori am pretins dela reprezentanța bisericească-școlară ca să îmi pună la îndemână un teritor corăspunzător scopului pe care îl urmărește această școală, dar an de an am fost pus în neputința de a dovedi un spor așteptat. Și iată pentruce:

Pentru că mi-s’a destinat ca loc de practică, un teritor șterp, care nici când n’a fost îmbunătățit și care după 10 ani de folosință a devenit cu desăvârșire neproductiv, ceea ce s’a dovedit și prin împrejurarea, că anul trecut după o muncă obositoare, pe care am depus-o cu elevii școlii de repet. econom. în ea, legumele nici n’au răsărit.

Și nu e mirare, când aici nu e decât năsip părăsit, căci e la poziție de așa încât îmbunătăți nu să poate; acesta e teritoriul pe care comuna politică l’a pus la dispoziția școlii înainte cu 10 ani.

Are însă școala o grădină proprie chiar preste drum de edificiul școlar, care corăspunde întru toate, fiind închisă, îmbunătățită și aproape de apă. Totdeauna aceasta a fost pusă la dispozițiunea antecesorilor mei dela numitul curs, ba chiar și eu, în anul prim al denumirii mele la acest curs, o am folosit spre scopul instruirii elevilor dela aceasta școală. Cum am ajuns ca în 1908 să pot face practica în aceasta grădină, o las — deocamdată — nedescoperită înaintea publicului mare.

În anul 1909 și 1910 mi-s’a denumit locul acela șterp, despre care am făcut mai sus amintire, unde cumcă n’am putut face un spor deplin mulțumitor, nu e vina mea, ci — fie astădată zis — a solului care e lipsit de orice putere productivă.

În primăvara acestui an, am înaintat o rugare comitetului parohial, cerând să mi-să pună la dispoziție un teritor corăspunzător, sau grădina amintită să mi-să îmbunătățească, dar răspuns până azi n’am

primit din partea comitetului parohial, re nu s’a întrunit.

O ispravă însă s’a făcut: grădina a fost toare lângă școală, s’a dat în folosință particular cu 5 coroane.

Nota Redacției. Când am dat loc lor scrise în Nr. 19, am fost de părere că afacerea cu școala de pomărit din Tilișca nu stă bine și de aceea trebuie lucrul lămurit, iar răul îndreptat. Aceasta se aștepta și mai mult prin cele declarate în sus. Că cine e mai mult de vină: învățătorul sau comitetul parohial, asta e de judecat. Unul zice, că grădina școlii de acum nu e vrednică de nimic, iar președintele comitetului parohial declară, că în grădina arândată nu cresc cucute, ci sunt straturi și table sămănate cu legume. Președintele arândeii nu-l spune dl președinte al comitetului, dar îl spune dl învățător, că sunt 5 coroane toate la olaltă. De acest lucru nu ne putem din destul mira.

Sperăm însă, că comitetul parohial va mai reveni odată asupra concludului luat în anul 1909 și va cercetă dacă acel conclud a fost la loc sau ba, cum și aceea că oare în comuna frunțase Tilișca nu e de lipsă o instrucție mai temeinică în ale pomăritului și legumăritului? Vedem cu ochii și auzim mereu, că cu economia de vite, lemărit etc. merge tot mai greu și mai rău în Mărginime din zi în zi. Între astfel de împrejurări nu e păcat de Dumnezeu a neglija atât de tare pomăritul și legumăritul? Doar acestea încă pot deveni izvoare de venit nesecate. Clarificarea lucrurilor din aceste considerațiuni, a fost al doilea motiv, pentru care am dat loc scrisoarei din Nr. 19. Iar intențiunile noastre bune, credem că nu vor fi trase la îndoială.

Pedeapsă meritată. În comuna Hus (comitatul Maramurășului) a fost zilele trecute recrutarea. Au fost recrutați o mulțime de ficiori, mai ales din clasa a treia. Cauza e următoarea: Despre căpitanul Böhm, membru în comisiunea de asentare, au crezut oamenii, că e medic militar. De aceea o mulțime de părinți — mai toți Jidani — au venit la el și i-au dat bani, ca să le scape băieții de armată. El a luat banii, a scris numele tuturor celorce au cercat să-l mituească (cumpere), apoi a dat banii în lista comisiunii de recrutare. Aceasta a luat apoi pe toți cei ce au dat cât de cât bani în armată, iar contra mituiturilor s’a pornit cercetare, așa că vor mai înfundă și temnița.

Frigul din comitatul Hunedoarei. Mai zilele trecute au fost niște ploți răz-amestecate cu grindină în comitatul Hunedoarei. Preste noapte a înghețat. Toată recolta de prune a fost nimicită.

Un factor poștal (împărțitor de scrisori) necinstit. Judecătoria din Mărmăringen a condamnat pe un factor poștal la trei luni închisoare, pentru că n’a împărțit 25 de cataloage de mărfuri ale unui negustor.

Pentru cei însărcinați cu împărțirea scrisorilor, gazetelor, cărților sunt puse zute pedepse aspre, când nu le împart cum se cade sau chiar le ascund. Trebuie înă căutat, ca să fie dovediți.

Semne rele. La recrutarea din Mărmăringen, în ziua dintâiu s’au prezentat din cei preste 200 obligați numai 32. Cealaltă parte pucaseră drumul Americii. A treia zi din 246 ficiori nu s’a găsit nici unul bun de armată.

Oale din Bănat pe piața București-lor. În București se ține în fiecare an pe la Rusaliu un târg, numit al Moșilor. Se sămăna mult cu târgurile noastre de azi. Anul acesta, pe lângă turtele dulci, pe cari le aduc turtari din Sibiu, va mai fi acolo și altă marfă dela noi. Un negustor de dincolo, dl G. Teneanu, petrecând astăia prin Lugoj, a rămas încântat de frumusețea oalelor făcute de măiestrul nostru din Lugoj, dl Petru Simeon, de aceea a comandat dela el zece mii de oale, pe cari vrea să le vândă la târgul Moșilor.

Impotriva beției. Consiliul comitatului Caras-Severin a hotărât, ca de-acum înainte toate crâjmele din comitat să fie închise în toate Duminecile și sărbătorile dela opt ciasuri dimineața până la patru ciasuri după prânz.

Scump fumat (pipat). Pe la anul 1700, în Germania oricine voia să fumeze, trebuia să-și scoată un bilet dela primărie, platind pe an o dare de 30 coroane.

Sinucidere din cauza vremii. În apropierea Vienei au fost niște ploii mari, amestecate cu grindină, care a stricat foarte mult sămănăturilor și viilor. Un țăran bătrân de 76 de ani, văzând cum grindina îi zdrobește viaa, și-a pierdut mintea și suindu-se în podul casei s'a spânzurat.

O rușine pentru neamul nostru românesc. Românii sunt recunoscuți ca cei mai buni soldați în armata austro-ungară. Preste tot, orice ficior de-ai noștri e mândru, că servește în armată și toată viața lui își aduce cu plăcere aminte de timpul, când era soldat și purta arma pentru apărarea patriei. De aceea ne doare, când aflăm lucruri slabe în privința aceasta, adevărat aflăm, că se găsesc ficioiri români, cari ar voi să scape de serviciul militar. Gazetele străine vestesc următoarele: În Comloșul-mare (com. Torontal) au observat jandarmii, că ficioirii din sat se adunau în fiecare noapte într-o crâjmă. Într-o noapte intrară fără veste în crâjma aceasta, unde găsiră vre-o 20 de ficioiri într-o stare grozavă. În mijlocul odăii era un ciubăr plin cu rachiu, în jurul căruia zăceau ficioirii beți morți. Un țăran român avea în mână un biciu cu noduri de fer, cu care lovia în ficioirii adormiți, ca să-i trezească din nou. Cercetându-se mai deaproape, s'au aflat următoarele: ficioirii aceia voiau să scape de armată. De aceea au început să rabde, mâncând numai cât trebuia, ca să nu moară de foame. Noaptea se adunau în crâjmă, unde beau la rachiu, până cădeau jos amețiți. Țăranul acela însă îi lovia cu biciul, ca să nu poată dormi. În felul acesta slăbiau așa de tare, încât nu puteau fi recrutați (asentați). De data asta însă s'au înșelat, căci au fost duși înaintea comisiei de recrutare, care i-a asentat pe toți.

Se înțelege, că mișeliile acestea se aduc la cunoștința tuturor comisunilor de recrutare din țară, așa că astfel de ticăloși nu mai pot scăpa cu înșelăciune de serviciul militar, singurul, care dovedește, că cineva este bărbat întreg.

Ucișag de 10 ani. Din comuna Vizma (comitatul Timișului) se anunță, că un băiat de 10 ani, Iosif Trica, certându-se cu tovarășul lui de jos Silviu Gruia, în etate de opt ani, a luat o coasă și i-a spintecat pânțele. Silviu a murit numai decât. Celălalt, de spaimă, și-a pierdut graiul și mut a rămas.

Trei copii a născut — după cum ni se scrie — femeia Ana Popa născ. Lupea din Gales. Aceasta s'a întâmplat în 25 Maiu n. După botez, cam la 12 ciasuri de viață au răposat cei 2 ficioiri, iar în 27 Maiu a răposat și fetița, astfel că în aceeași zi au fost înmormântați toți trei într'un sicriu.

Potopul de gândaci de Maiu din comitatul Abaui, — despre care am amintit într'un număr trecut, — a mai încetat. La indemnul autorităților de-acolo, oamenii s'au pus pe lucru și au strâns patruzeci și trei de vagoane de gândaci de Maiu.

Femei stricate în București. În gazetele din București cetim, că dela Anul-nou până acum s'au sinucis (și-au luat viața) în acest oraș 36 de femei pierdute, iar 42 au murit în spitale, parte de ofiță, parte de boale rușinoase. Cetitorii noștri se vor întrebă: ce ne interesează pe noi femeile pierdute din București? Dacă nu sunt cinstite, iată că le ajunge bătaia lui Dumnezeu! Așa e. Dar între aceste femei sunt și fete dela noi. Într'adevăr, multe fete, cari vin ca servitoare în București, se strică, nu mai vor să lucreze și se apucă de meseria rușinoasă a femeilor de stradă. Sfârșitul e pentru cele mai multe sau otrăva, sau spitalul. De aceea părinții, cari vor să-și lase fetele în Sodoma aceasta, să se gândească mai întâiu bine la aceea ce se poate întâmpla cu ele.

Alți doi aviatori francezi morți. La Reims (în Franța) s'a urcat aviatorul Pierre cu aieroplanul în aier. Lângă el mai avea și pe sublocotenentul Dupuy. Aprinzându-se benzina (materia, care pune în mișcare motorul), aieroplanul s'a răsturnat căzând la pământ. Dupuy a ars scrum, celălalt aviator a murit după câteva ore.

Viață lungă. În comuna Provița-de-jos (județul Prahova, România) a încetat din viață locuitorul Radu Horgea în etate de 112 ani. Până'n preajma morții, moșul era sănătos și muncia. Pe urma lui rămân trei ficioiri în etate de 50—65 ani, toți sănătoși, buni economi și cu o mulțime de copii și nepoți.

Altă nenorocire groaznică cu aieroplanul. În orașul Carșic (Rusia) au fost niște întreceri cu aieroplanele. Cel dintâiu aviator (zburător) a ocolit de două ori câmpul de aviațiune. La a treia ocolire, pecând aviatorul se află deasupra lumii adunate, aieroplanul a căzut din înălțime. 140 de persoane au fost rănite. 6 au murit în decursul nopții.

Negoț cu carne de om. În Tochio, capitala Japoniei, s'a descoperit un negoț scârbos cu carne de oameni morți. Chinezii și Coreanii cred, că multe boale se pot vindeca numai mâncând carne de om. De credința aceasta s'a folosit directorul crematorului, adevărat al cuptorului, în care se ard cadavrele, și în loc să ardă cadavrele, cari i-se aduceau, le tăia bucăți și le pune în saramură (în sare, cum se pune carnea de porc înainte de-a o pune la fum). Un cumpărător, care plătișe bani grei pentru astfel de carne, pe care o mâncase, fără să se vindece de boala lui, a făcut arătare la tribunalul din Tochio. Făcându-se cercetare, s'au găsit în pivnițele crematorului butoaie întregi cu carne de om sărată. Directorul crematorului și ceilalți funcționari au fost arestați.

Tovărășiile dela sate.

Am făgăduit într'unul din numerele trecute, că ne vom ocupa la partea economică a foii noastre mai cu deamăruntul de așa numitele *bănci populare*, cunoscute în România și la noi și sub numele de *tovărășii*. De altminteri dacă ar răsfoi cineva anii trecuți ai foii, ușor ar putea vedea, că totdeauna am făcut propagandă pentru aceasta, spunând oamenilor noștri meren: întovărășiți-vă.

În cele următoare vom repeta unele sfaturi date, le vom întregi folosindu-ne de experiența făcută mai ales la frații noștri din România, unde băncile populare, după cum se vede și din darea de samă a lor, au luat un avânt strălucit. Cauza acestor stări frumoase nu este cumințenia și hărnicia mai mare a țăranului din România. Lumea noastră dela sate întrece în privința aceasta pe cea din Țară. Acolo au însă marele noroc, că fiind România un stat național, nu de mai multe naționalități cum e Ungaria, ceice conduc țara n'au prilej să facă deosebire între singuraticile naționalități cum e la noi, unde guvernul e pentru o naționalitate numai, iar pentru celelalte ciumă. Aceasta însă trebuie să ne îndemne și mai mult de-a lucra noi cu puterile noastre proprii la întărirea noastră economică. Ba dacă luăm în seamă stările politice ticăloase din patria noastră trebuie chiar să ne ferim de-a intra în legătură cu străinul, pentru că acesta chiar dacă ni-ar da, la aparență, ceva cu o mână are să ne ia iarăși cu amândouă.

Sărăcia, de care ne plângem adeseori e o boală, care a bătuit mult și alte țări cari erau și dela Dumnezeu înzestrate cu mai puține daruri. Căci într'adevăr și țărani de prin Germania, Danemarca și alți țări o duceau greu înainte de-a avea tovarășiiile lor proprii pentru păstrarea banilor cruțați și pentru împrumuturi cu dobânzi mici. Greu o duceau înainte de-a se întovărăși, când era vorba de-a lua o moșie mare cu arândă, când voiau să-și cumpere mașini mai scumpe, ca să facă plugărie munciminte. Și unde e sărăcie, intră și păcatul ușor în sufletul omului, căci se face nepăsător, nu-și crește copiii cumsecadeba, desnădăduit, ajunge la patima beției și chiar la furt. Așa a fost și în țările străine.

S'a sculat însă un German, cu numele *Raiffeisen*, care, cuprins de milă pentru lumea dela sate, care muncește ca un rob din zori și până'n noapte, fără să aibă folosul, ce ar trebui să aibă, a ticluit un fel de statute, după cari să se întovărășesc țăranii dintr'un sat și contribuind cu sume mai mici sau mai mari, care după puterile lui, să-și formeze un capital, cu ajutorul căruia să tragă mai mult folos după muncă lui. Fiindcă după rândueala aceasta a lui Raiffeisen toți membrii tovarășiei garantează cu avutul lor, tovarășiiile au găsit ușor la celalalt fel de bănci și capitaluri mai mari, când a fost vorba de-a lua în arândă o moșie sau o pădure ș. a.

Sfaturile date de Raiffeisen au fost urmate de toți țăranii din țările civilizate ale Europei, și astăzi țăranii nemți, holandezii, danezii ș. a. au în unul și același sat chiar și mai multe feluri de tovarășii.

Astfel stând lucrurile cu ofițerii din Berlin, e ușor de înțeles, că intrarea locotenentului Carp în armata germană, a atras atenția „burgheziinei“ asupra acestui lucru. În scurtă vreme acest fapt a fost scos la iveală în gazetele democratice, cari voiesc delăturarea acestui privilegiu al ofițerilor nobili în garnizoana din Berlin. Deși se știa după aceea, că locotenentul Carp e din familie mare, totuși mulți au zis și au scris: Uite un *străin* „burghez“, care n'are titlu nobil, din cutare țară din Orient, poate să servească în garnizoana din Berlin, dar fiii patriei noastre nu. Acest atac nu era îndreptat însă contra locotenentului român Carp personal, ci mai mult se aducea înainte vorba ca argument (dovadă) contra obiceiului rău de a face deosebire între ofițeri cu nume de nobili și „burghezi“. Astfel se explică și împrejurarea, că locotenentul Carp a fost reprezentat chiar și în teatrul „Monopol“ din Berlin, unde într-o pieză el e prezentat ca ofițerul „burghez“ între „nobili“. Această scenă a predat-o un an de zile, în fiecare seară, artistul Giampetro, care făcea pe locotenentul Carp. Scopul a fost tot acela, ca în acest chip încă se facă presiune (să silească) comanda militară germană din Berlin, ca să mai lase din alurele despre titluri mari, ci să caute mai mult vrednicia și deșteptăciunea unui ofițer, fie acela burghez sau nobil.

Am amintit acest lucru pentruca să știe și cetitorii noștri, ce desbateri a adus în simul poporului german prezența unui ofițer român „burghez“ în armata germană.

Serviciul militar al învățătorilor. După o hotărâre a ministrului de războiu, învățătorii vor putea să-și facă serviciul militar la regimentul cel mai apropiat de comuna, unde sunt aplicați, fără de-a se lua în seamă, dacă au fost recrutați pentru acel regiment sau pentru altul.

Un premiu frumos. Dl D. Furnică, mare comerciant în București, a instituit un premiu de 50 lei, care să se dea acelui elev din cl. VIII. dela liceul „Lazăr“ din București, care va face cea mai bună lucrare despre „Starea Românilor din Ungaria dela venirea Ungurilor și până la răscoala lui Doja. Urnările răscoalei lui Doja pentru Români“. Mulțumiri călduroase dlui Furnică pentru interesul, ce-l arată pentru istoria națiunii noastre.

Falsificator de bani. Poliția din Budapesta a prins pe unul Déhel Ianos, care avea vre-o două sute de bancnote (fiduli) false de câte o mie de coroane, pe cari le imbiă oamenilor cu 100 coroane una.

Din Tilișca. Referitor la cele publicate sub acest titlu în Nr. 19 al foii, primim următoarele lămuriri din partea dlui părinte Ioan Iosof, preș. com. parohial:

Comuna bisericească posedă 2 grădini, una a ei proprie, iar cealaltă pusă la dispoziție de primăria comună încă din anul 1894. În aceste grădini s'au făcut deprinderile practice cu elevii școlii din pomărit și legumărit. În anul 1909 comitetul parohial prin un conclud a decis licitarea grădinei proprii, îndrumând pe învățătorul școlii de rep. George Păcurar a face exercițiile necesare în grădina primită dela comună, fiind mai mare. Așa s'a urmat până în primăvara anului acestuia, când inv. G. Păcurar, sub cuvânt, că teritoriul din grădina comunei ar fi de tot șterp, a rugat comitetul să-i pună la dispoziție grădina cea mai mică.

În urma rugării înaintate de învățătorul G. Păcurar în 10/23 Martie am convocat comitetul parohial deja în 13/26 Martie, punând în programul ședinței numai rugarea din chestiune. Dar neputându-se membri întruni, fiind absenți cea mai mare parte din comună, ședința nu s'a putut ține. Acest lucru se poate dovedi prin respectivul convocator.

Până se va rezolva definitiv această afacere învățătorul din chestiune a fost însărcinat însă în mod verbal de directorul școlar Ioan Bratu a face exercițiile necesare tot ca în trecut, în grădina cea mai mare, ceea ce însă nu s'a întâmplat, pentru care fapt învățătorul amintit va avea să tragă consecvențele. Nu e drept că în grădina a doua cresc cucute, din contra aceea s'a licitat înainte cu trei săptămâni și e împărțită în table și straturi, cari sunt sămănate cu tot felul de legumi. Dacă proprietarul amintit de corespondent și-a introdus oile sale în grădină, unde au durmit preste noapte, au făcut-o cu știrea și învoirea conducătorilor, cari admitând aceasta, au avut în vedere îngrășarea și îmbunătățirea teritoriului.

Din partea dlui învățător George Păcurariu, încă am primit unele lămuriri, ca răspuns la cele scrise în Nr. 19. D-Sa prezintă lucrul astfel:

Având pregătirea pretinsă de lege, cu anul 1908 subscrisul am fost încredințat cu conducerea școlii de repetiție economică. — În decursul acestui timp de nenumărate ori am pretins dela reprezentanța bisericească-școlară ca să îmi pună la îndemână un teritor corăspunzător scopului pe care îl urmărește această școală, dar au de an am fost pus în neputința de a dovedi un spor așteptat. Și iată pentruce:

Pentruca mi-s'a destinat ca loc de practică, un teritor șterp, care nici când n'a fost îmbunătățit și care după 10 ani de folosință a devenit cu desăvârșire neproductiv, ceea ce s'a dovedit și prin împrejurarea, că anul trecut după o muncă obositoare, pe care am depus-o cu elevii școlii de repet. econom. în ea, legumele nici n'au răsărit.

Și nu e mirare, când aici nu e decât năsip părăsit, căci e la poziție de așa încât îmbunătăți nu să poate; acesta e teritoriul pe care comuna politică l'a pus la dispoziția școlii înainte cu 10 ani.

Are însă școala o grădină proprie chiar preste drum de edificiul școlar, care corăspunde întru toate, fiind închisă, îmbunătățită și aproape de apă. Totdeauna aceasta a fost pusă la dispozițiunea antecesorilor mei dela numitul curs, ba chiar și eu, în anul prim al denumirii mele la acest curs, o am folosit spre scopul instruirii elevilor dela aceasta școală. Cum am ajuns ca în 1908 să pot face practica în această grădină, o las — deocamdată — nedescoperită înaintea publicului mare.

În anul 1909 și 1910 mi-s'a denumit locul acela șterp, despre care am făcut mai sus amintire, unde cumcă n'am putut face un spor deplin mulțumitor, nu e vina mea, ci — fie astădată zis — a solului care e lipsit de orice putere productivă.

În primăvara acestui an, am înaintat o rugare comitetului parohial, cerând să mi-să pună la dispoziție un teritor corăspunzător, sau grădina amintită să mi-să îmbunătățească, dar răspuns până azi n'am

primit din partea comitetului parohial, re nu s'a întrunit.

O ispravă însă s'a făcut: grădina a fost toare lângă școală, s'a dat în folosință particular cu 5 coroane.

Nota Redacției. Când am dat loc lor scrise în Nr. 19, am fost de părere că afacerea cu școala de pomărit din Tilișca nu stă bine și de aceea trebuie lucrul să se vereste și mai mult prin cele declarate în sus. Că cine e mai mult de vină: învățătorul sau comitetul parohial, asta e ușor de judecat. Unul zice, că grădina școlară de acum nu e vrednică de nimic, iar președintele comitetului parohial declară, că în grădina arândată nu cresc cucute, ci sunt straturi și table sămănate cu legume. Președintele arândeii nu-l spune dl președinte al comitetului, dar îl spune dl învățător, că sunt 5 coroane toate la oaltă. De acest lucru nu ne putem din destul mira.

Sperăm însă, că comitetul parohial va mai reveni odată asupra concludului luat în anul 1909 și va cercetă dacă acel conclud a fost la loc sau ba, cum și aceea că oare în comuna fruntașă Tilișca nu e de lipsă o instrucție mai temeinică în ale pomăritului și legumăritului? Vedem cu ochii și auzim mereu, că cu economia de vite, lemărit etc. merge tot mai greu și mai rău în Mărginime din zi în zi. Intre astfel de împrejurări nu e păcat de Dumnezeu a neglija atât de tare pomăritul și legumăritul? Doar acestea încă pot deveni izvoare de venit nesecate. Clarificarea lucrurilor din aceste considerațiuni, a fost al doilea motiv, pentru care am dat loc scrisoarei din Nr. 19. Iar intențiunile noastre bune, credem că nu vor fi frase la îndoielă.

Pedeapsă meritată. În comuna Hust (comitatul Maramurășului) a fost zilele trecute recrutarea. Au fost recrutați o mulțime de ficioiri, mai ales din clasa a treia. Cauza e următoarea: Despre căpitanul Böhm, membru în comisiunea de asentare, au crezut oamenii, că e medic militar. De aceea o mulțime de părinți — mai toți Jidani — au venit la el și i-au dat bani, ca să le scape băieții de armată. El a luat banii, a scris numele tuturor celorce au cercat să-l mituească (cumpere), apoi a dat banii în lista comisiunii de recrutare. Aceasta a luat apoi pe toți cei ce au dat cât de cât bani în armată, iar contra mituitorilor s'a pornit cercetare, așa că vor mai înfundă și temnița.

Frigul din comitatul Hunedoara. Mai zilele trecute au fost niște ploi răstămatestecate cu grindină în comitatul Hunedoarei. Preste noapte a înghețat. Toată recolta de prune a fost nimicită.

Un factor poștal (împărțitor de scrisori) necinstit. Judecătoria din Mărginime a condamnat pe un factor poștal la trei luni închisoare, pentru că n'a împărțit 25 de cataloage de mărfuri ale unui negustor.

Pentru cei însărcinați cu împărțirea scrisorilor, gazetelor, cărților sunt prevăzute pedepse aspre, când nu le împart cum se cade sau chiar le ascund. Trebuie însă căutat, ca să fie dovediți.

Semne rele. La recrutarea din Mărginime, în ziua dintăiu s'au prezentat din cei preste 200 obligați numai 32. Călealți au pucaseră drumul Americii. A treia zi din 246 ficioiri nu s'a găsit nici unul bun de armată.

Oale din Bănat pe piața București-

lor. În București se ține în fiecare an pe la Ruslii un târg, numit al Moșilor. Se adună mult cu târgurile noastre de țară. Anul acesta, pe lângă turtile dulci, pe cari le aduc turtari din Sibiu, va mai fi acolo și altă marfă dela noi. Un negustor de dincolo, dl G. Teodorescu, petrecând astăiarnă prin Lugoj, a rămas încântat de frumusețea oalelor făcute de măiestrul nostru din Lugoj, dl Petru Simeon, de aceea a comandat dela el zece mii de oale, pe cari vrea să le vândă la târgul Moșilor.

Impotriva beției. Consiliul comitatului Caraș-Severin a hotărât, ca de-acum înainte toate crâjmele din comitat să fie închise în toate Duminecile și sărbătorile dela opt ciasuri dimineața până la patru ciasuri după prânz.

Scump fumat (pipat). Pe la anul 1700, în Germania oricine voia să fumeze, trebuia să-și scoată un bilet dela primărie, platind pe an o dare de 30 coroane.

Sinucidere din cauza vremii. În apropierea Vienei au fost niște ploii mari, amestecate cu grindină, care a stricat foarte mult sămânăturilor și viilor. Un țăran bătrân de 76 de ani, văzând cum grindina îi zdrobește viaa, și-a pierdut mințea și suindu-se în podul căsii s'a spânzurat.

O rușine pentru neamul nostru românesc. Românii sunt recunoscuți ca cei mai buni soldați în armata austro-ungară. Preste tot, orice ficior de-ai noștri e mândru, că servește în armată și toată viața lui își aduce cu plăcere aminte de timpul, când era soldat și purta arma pentru apărarea patriei. De aceea ne doare, când aflăm lucruri slabe în privința aceasta, adică aflăm, că se găsesc ficiori români, cari ar voi să scape de serviciul militar. Gazetele străine vestesc următoarele: În Comloșul-mare (com. Torontal) au observat jandarmii, că ficiorii din sat se adunau în fiecare noapte într-o crâjmă. Într-o noapte intrară fără veste în crâjma aceasta, unde găsiră vre-o 20 de ficiori într-o stare grozavă. În mijlocul odăii era un ciubăr plin cu rachiu, în jurul căruia zăceau ficiorii beți morți. Un țăran român avea în mână un biciu cu noduri de fier, cu care lovia în ficiorii adormiți, ca să-i trezească din nou. Cercetându-se mai deaproape, s'au aflat următoarele: ficiorii aceia voiau să scape de armată. De aceea au început să rabde, mâncând numai cât trebuia, ca să nu moară de foame. Noaptea se adunau în crâjmă, unde beau la rachiu, până cădeau jos amețiți. Țăranul acela însă îi lovia cu biciul, ca să nu poată dormi. În felul acesta slăbiau așa de tare, încât nu puteau fi recrutați (asentați). De data asta însă s'au înșelat, căci au fost duși înaintea comisiei de recrutare, care i-a asentat pe toți.

Se înțelege, că mișeliile acestea se aduc la cunoștința tuturor comisiunilor de recrutare din țară, așa că astfel de ticăloși nu mai pot scăpa cu înșelăciune de serviciul militar, singurul, care dovedește, că cineva este bărbat întreg.

Ulcigaș de 10 ani. Din comuna Vizma (comitatul Timișului) se anunță, că un băiat de 10 ani, Iosif Trica, certându-se cu tovarășul lui de jos Silviu Gruia, în etate de opt ani, a luat o coasă și i-a spintecat pânțele. Silviu a murit numai decât. Celălalt, de spaimă, și-a pierdut graiul și mut a rămas.

Trei copii a născut — după cum ni se scrie — femeia Ana Popa născ. Lupea din Galeș. Aceasta s'a întâmplat în 25 Maiu n. După botez, cam la 12 ciasuri de viață au răposat cei 2 ficiori, iar în 27 Maiu a răposat și fetița, astfel că în aceeași zi au fost înmormântați toți trei într'un sicriu.

Potopul de gândaci de Maiu din comitatul Abaui, — despre care am amintit într'un număr trecut, — a mai încetat. La indemnul autorităților de-acolo, oamenii s'au pus pe lucru și au strâns patruzeci și trei de vagoane de gândaci de Maiu.

Femei stricate în București. În gazetele din București cetim, că dela Anul-nou până acum s'au sinucis (și-au luat viața) în acest oraș 36 de femei pierdute, iar 42 au murit în spitale, parte de ofiță, parte de boale rușinoase. Cetitorii noștri se vor întrebă: ce ne interesează pe noi femeile pierdute din București? Dacă nu sunt cinstite, iată că le ajunge bătaia lui Dumnezeu! Așa e. Dar între aceste femei sunt și fete dela noi. Într'adevăr, multe fete, cari vin ca servitoare în București, se strică, nu mai vor să lucreze și se apucă de meseria rușinoasă a femeilor de stradă. Sfârșitul e pentru cele mai multe sau otrăvă, sau spitalul. De aceea părinții, cari vor să-și lase fetele în Sodoma aceasta, să se gândească mai întâiu bine la aceea ce se poate întâmpla cu ele.

Alți doi aviatori francezi morți. La Reims (în Franța) s'a urcat aviatorul Pierre cu aieroplanul în aer. Lângă el mai avea și pe sublocotenentul Dupuy. Aprinzându-se benzina (materia, care pune în mișcare motorul), aieroplanul s'a răsturnat căzând la pământ. Dupuy a ars scrub, celălalt aviator a murit după câteva ore.

Viață lungă. În comuna Provița-de-jos (județul Prahova, România) a încetat din viață locuitorul Radu Horgea în etate de 112 ani. Până'n preajma morții, moșul era sănătos și muncia. Pe urma lui rămân trei ficiori în etate de 50—65 ani, toți sănătoși, buni economi și cu o mulțime de copii și nepoți.

Altă nenorocire groaznică cu aieroplanul. În orașul Carșic (Rusia) au fost niște întreceri cu aieroplanele. Cel dintâiu aviator (zburător) a ocolit de două ori câmpul de aviațiune. La a treia ocolire, pecând aviatorul se află deasupra lumii adunate, aieroplanul a căzut din înălțime. 140 de persoane au fost rănite. 6 au murit în decursul nopții.

Negoț cu carne de om. În Tochio, capitala Japoniei, s'a descoperit un negoț scârbos cu carne de oameni morți. Chinezii și Coreanii cred, că multe boale se pot vindeca numai mâncând carne de om. De credința aceasta s'a folosit directorul crematorului, adică al cuptorului, în care se ard cadavrele, și în loc să ardă cadavrele, cari i-se aduceau, le tăia bucăți și le puneă în saramură (în sare, cum se puneă carnea de porc înainte de-a o pune la fum). Un cumpărător, care plătișe bani grei pentru astfel de carne, pe care o mâncase, fără să se vindece de boala lui, a făcut arătare la tribunalul din Tochio. Făcându-se cercetare, s'au găsit în pivnițele crematorului butoaie întregi cu carne de om sărată. Directorul crematorului și ceilalți funcționari au fost arestați.

Tovărășiile dela sate.

Am făgăduit într'unul din numerele trecute, că ne vom ocupa la partea economică a foii noastre mai cu deamăruntul de așa numitele *bănci populare*, cunoscute în România și la noi și sub numele de *tovărășii*. De altminteri dacă ar răsfoi cineva anii trecuți ai foii, ușor ar putea vedea, că totdeauna am făcut propagandă pentru aceasta, spunând oamenilor noștri meren: întovărășiți-vă.

În cele următoare vom repeta unele sfaturi date, le vom întregi folosindu-ne de experiența făcută mai ales la frații noștri din România, unde băncile populare, după cum se vede și din darea de sană a lor, au luat un avânt strălucit. Cauza acestor stări frumoase nu este cuminenția și hărnicia mai mare a țăranului din România. Lu-mea noastră dela sate întrece în privința aceasta pe cea din Țară. Acolo au însă marele noroc, că fiind România un stat național, nu de mai multe naționalități cum e Ungaria, ceice conduc țara n'au prilejul să facă deosebire între singuraticile naționalități cum e la noi, unde guvernul e pentru o naționalitate numai, iar pentru celelalte ciună. Aceasta însă trebuie să ne îndemne și mai mult de-a lucra noi cu puterile noastre proprii la întărirea noastră economică. Ba dacă luăm în seamă stările politice ticăloase din patria noastră trebuie chiar să ne ferim de-a intra în legătură cu străinul, pentru că acesta chiar dacă ni-ar da, la aparență, ceva cu o mână are să ne ia iarăși cu amândouă.

Sărăcia, de care ne plângem adeseori e o boală, care a hântuit mult și alte țări cari erau și dela Dumnezeu înzestrate cu mai puține daruri. Căci într'adevăr și țărani de prin Germania, Danemarca și alți țări o duceau greu înainte de-a avea tovarășiiile lor proprii pentru păstrarea banilor cruțați și pentru împrumuturi cu dobânzi mici. Greu o duceau înainte de-a se întovărăși, când era vorba de-a lua o moșie mare cu arândă, când voiau să-și cumpere mașini mai scumpe, ca să facă plugărie mai cuminte. Și unde e sărăcie, intră și păcatul ușor în sufletul omului, căci se face nepăsător, nu-și crește copiii cumsecadeba, desnădăjduit, ajunge la patima beției și chiar la furt. Așa a fost și în țările străine.

S'a sculat însă un German, cu numele *Raiffeisen*, care, cuprins de milă pentru lumea dela sate, care muncește ca un rob din zori și până'n noapte, fără să aibă folosul, ce ar trebui să aibă, a ticluit un fel de statute, după cari să se întovărășesc țăranii dintr'un sat și contribuind cu sume mai mici sau mai mari, care după puterile lui, să-și formeze un capital, cu ajutorul căruia să tragă mai mult folos după munca lui. Fiindcă după rândueala aceasta a lui Raiffeisen toți membrii tovarășiei garantează cu avutul lor, tovarășiiile au găsit ușor la celalalt fel de bănci și capitaluri mai mari, când a fost vorba de-a lua în arândă o moșie sau o pădure ș. a.

Sfaturile date de Raiffeisen au fost urmate de toți țăranii din țările civilizate ale Europei, și astăzi țăranii nemți, holandezii, danezii ș. a. au în unul și același sat chiar și mai multe feluri de tovarășii.

Prin tovarășii, ei și-au îmbunătățit animalele de casă, căci au putut să-și cumpere tauri, vieri, armăsari de rassa cea mai bună. Ce nu putea unul singur, să dea sute de fiorini, au putut 5, 10, 50, 100 împreună.

Tovărășia a strâns laptele dela vacile din sat, au scos unt din el sau a făcut tot felul de brânzeturi, pe cari le-a vândut cu preț bun la oraș. Unde putea unul singur o vacă sau două să cheltuiască cu drumul la oraș?

Tovărășia a strâns lână, păr și piei din sat și le-a vândut.

Tovărășia a asigurat vitele.

Tovărășia a îngrășat, unde trebuia, pământul cu gunoiu mineral, a cumpărat sămânță aleasă, mașini minunate, așa că aveau recoltele cele mai bogate.

Ba sunt tovarășii, cari dau membrilor lor chiar doctorii, îi aduc medic, plătesc cheltuielile de înmormântare ale membrului răposat.

Când ne uităm la vecinii noștri de mai aproape și de mai departe și vedem, la ce bine mare au ajuns prin aceste tovarășii, însemnă să lucrăm la peirea noastră, dacă n'am lucra și noi în același fel.

S'au început și la noi lucrarea pentru a întemeia cât mai multe astfel de tovarășii. În frunte e, după cât știm noi, comitatul Sibiului, care are în privința aceasta în dl Victor Tordășianu un apostol neobosit în munca petru ridicarea țaranului român. Trebuie să ajungem însă și noi a avea în fiecare sat românesc o tovarășie românească, neînjugată cu cele străine.

Ca să contribuim și noi la ușurarea înființării de astfel de tovarășii, vom da începând cu numărul viitor, mai multe feluri de statute pentru bănci populare și pentru altfel de tovarășii. Cetiți-le, sfătuți-vă împreună și porniți la muncă. Tovărășiile acestea vor fi o cetate tare pentru neamul nostru, de zidurile căreia se vor sfărâma încercările dușmanului de-a ne mai robi și sufletește și trupestă.

Vieața socială.

Reuniunea Pompierilor din Râșinari invită la **Concertul** ce-l va aranja Sămăbătă, în 21 Maiu st. v. 1911 (ziua de Constantin și Elena), în Pavilionul dlui Nicolae Vidrighin din loc, cu concursul unui grup de teologi dela seminarul „Andrei” din Sibiu. Inceputul precis la 7 și jumătate oare seara. Prețul de intrare: Locul prim de persoană 1 cor. 60 bani; Locul al doilea de persoană 1 cor. 30 bani; Loc de stat 1 cor. Venitul curat este destinat pentru augmentarea fondului Pompierilor din Râșinari. Suprasolviile benevole se primesc cu mulțămintă și se vor cuita pe cale ziaristică.

Program: 1. Doinitorii români, cor bărbătesc de A. Popovici. 2. a) Serenadă, cor bărb. de H. Marschner. b) Intre piatra Detunata, cor bărb. de G. Dima. 3. Vioară, solo de — 4. a) Cucule peană galbină, cor bărb. de T. Popovici. b) Dorul înstrăinatului, cor. bărb. de T. Popovici. 5. Declamare: Achim Filăru (partea a IV-a), Monolog de A. Bănuțiu: predat de N. Vidrighin, teolog curs. II. 6. a) Marș ostășesc, cor bărbătesc de N. Popovici. b) Vîno lele, cor bărbătesc de I. Vidu. 7. Marșul cântăreților, cor bărbătesc de C. G. Porumbescu. După Concert urmează dans.

Oărți și reviste.

Mangra, Tisza și Tribuna. Un mănunchiu de dovezi adunate din „Tribuna” de Dr. Alexandru Vaida-Voevod, deputat. Brașov, 1911. Prețul o coroană (și porto). În comisiune la librăria A. Mureșianu, Brașov.

În broșura aceasta de 126 de pagini, iubitul nostru deputat arată pricinile, cari au îndemnat comitetul partidului nostru național să aducă cunoscuta hotărîre cu privire la gazeta „Tribuna” din Arad. Dl deputat arată și munca fără preget și din samă afară grea, ce o duc fruntașii noștri pentru a slăbi loviturile nemiloase, de multeori și mișelești, ale guvernelor soviniște dela noi.

Pimim la redacție un uvraj care, deși este cunoscut și este bine apreciat în cercurile intelectuale românești, merită totuși să se mai vorbească odată de el. E vorba de **Dicționarul Universal al Limbei Române** de **Lazar Săineanu**, Doctor în Litere al Universității din Lipsa, Laureat al Academiei Române și filologul bine cunoscut, ale cărui lucrări filologice și folcloristice au avut atât răsunet.

Dicționarul Universal al Limbei Române este un mic lexicon, în genul micului Larousse sau Brockhaus: complet, conștiincios, exact.

Conține explicații și definiții scurte și lămurite ale întregului vocabular român, al tuturor termenilor de știință — în cel mai larg înțeles al cuvîntului — de artă, literatură, comerț și industrie cuprinde nomenclatura mitologiei și folclorului, o interesantă etimologie a vorbelor populare și, ca supliment, un vocabular general biografic, geografic și istoric, cu privire specială la România și țările locuite de români.

Toate acestea sunt concentrate în 1000 pagini de text pe 2 coloane și au fost completate, revăzute și sporite în a doua edițiune, care a apărut de curând.

După cum se vede este o lucrare de cel mai mare interes și folos pentru toți acei cari se indeletnicesc cu limba românească: scriitori, profesori și învățători, advocați, medici, preoți, ziaristi, comercianți, studenți și elevi, precum și pentru marele public cetitor al limbei românești.

Dicționarul se găsește de vânzare la: Librăria „Foii Poporului”; Librăria Archiepiscopale, Sibiu; Librăria W.K. raft, Sibiu; Librăria Ciureu, Brașov; Librăria Mureșianu, Brașov; Librăria Seminarială, Blaj; Librăria Diecesană, Arad; Librăria Tribunei, Arad; Librăria Ieronim Preda, Făgăraș; Librăria M. Onișor, Năsăud; Librăria „Aurora”, Gherla. Prețul 8 coroane plus porto.

Se poate procura și prin oricare altă librărie sau direct dela editor: Tipografia I. Samitca și D. Baraș în Craiova (România).

Poșta Redacției.

T. P. în Săcdate. D'apoi dumniata de ce nu ne scrii cum chiami pe omul care a perdut banii și câți bani? De aceea nu se poate publica.

Mihail Mircea în M. Mai așteaptă puțin până se înființează banca. Atunci se va aviza din nou. Apoi poți scrie acolo. Cele ce dorești, desigur că se vor primi.

Atanasie Tomuța în H. De aici merge foaia regulat. Cereștează cine o oprește pe acolo. Nrii reclamații s'au trimis din nou.

Dumitru Gavrilă în A. Nemțește sau ungurește nu se află.

Făina lactată
NESTLÉ

Este dovedită după o lungă experiență ca foarte bună pentru copii sănătoși și bolnavi cât și pentru bolnavii de stomac. Impedică și înlătură vîrsăturile, diareea, catarul intestinelor — Broșura „Îngrijirea Copiilor” se poate avea gratuit de la **NESTLÉ, Viena I. Biberstrasse 11**

Liferări, licități, arândări și altele.

(Datul este totdeauna după *calendarul nou*.)

În comuna Tăuț (comitatul Arad) se află pământ bun de vânzare. Se parcelează moșia grofului Königsegg. Condițiile sunt ușoare, la încheierea contractului trebuie plătit numai 10 procente din preț. Doritorii să se adreseze d-lui avocat Titu Babeș (Budapesta, Erzsébet-ter 18) sau încredințatului grofitei Bizinger, d-lui K. Péter în Tăuț (Feltét, comit. Arad). Plata se face în rate.

Liferare de cercuri de alun. Camera comercială din Brașov face cunoscut, că o publicațiune a direcțiunii regiei tutunurilor din Cluj, pentru liferarea anuală a circa 100.000 bucăți cercuri de alun, e de văzut la birourile camerei din Brașov. Ofertele sunt de a se înainta până la 16 Iunie c. n.

Redactor resp.: Nicolae Bratu.

Editura și tiparul „Tipografia Poporului”.

Loc deschis.

Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra inseratului d-lor **Monda și Stanciu** din Sibiu, unde se execută reparaturi la tot felul de mașini etc., pe lângă prețuri foarte moderate.

Înfărcarea e un eveniment epocal în viața copiilor care în desvoltarea mai departe are o mare influență. Numai într'un caz pot fi părinții asigurați, că copii lor vor rezista fără pericol, dacă li s'ă dă nutremântul de copii „Phosphatine Faliereș”. Prin aceasta introduce posibilitatea mistuirii mai ușoară a nutremântului tare. Folosindu-se Phosphatine Faliereș copii devin puternici, carnea li s'ă întărește și ușurează eșirea dinților. Un carton mare pentru 3 săptămâni costă 3 cor. 80 filleri. Depozitul central: Apoteca B. Zoltán, Budapest V. Szabadságter.

Unde se pot procura cele mai elegante reverenți și ornate bisericesti? La „Crotoria Universală” I. PETRAȘCU, Sibiu, strada Cîsnădiei Nr. 30 Telefon Nr. 172. — Serviciu prompt și conștiincios. Prețuri moderate.

Atestat oficios dela **Institutul bolnavilor și de maternitate de stat** din Laibach: apa naturală amară **Franz Josef** s'a constatat de folositoare, fiind luată în cantități din 150 până 200 grame, ca un mijloc plăcut care nu s'ă disolvă îndată. Afară de aceea, față de celelalte ape însănoțetoare pentru curățirea mașelor, apa „Franz Josef” are acel efect că e luată de bolnavi cu ușurință, fără a cauza neplăcere. Să poate cumpără în farmacii și în prăvăliile de ape minerale.

Târgurile de țară.

(Zina târgurilor e însemnată după *calendarul vechiu*.)

- 21 Maiu: Zam.
- 22 Maiu: Beba veche, Orăștie.
- 24 Maiu: Caga.
- 25 Maiu: Bachnea, Zelan.
- 26 Maiu: Făgăraș, Komarom (Ujeron).

Vințul de sus.

- 27 Maiu: Baroț, Cămpeni, Morisdorf, Șimleu-Silvaniei.

- 28 Maiu: Deta (Timiș).

- 29 Maiu: Alibunariu, Comloș (Bănat), Gyertyámos, Jibău, Șilimegă, Zarand.

- 30 Maiu: Becean, Căpolnaș, Celate de baltă, Eperjes, Eted, Jalaouta, Iliș, Marpod, Sacul, Sighetul Marmăției.

- 31 Maiu: Almakerék, Ciachi-Gărbău, Cluj, Jimborul mare, Lăpușul românesc, Prostea mare.

- 1 Iunie: Bodon, Seliște (com. Sibinului).
- 2 Iunie: Aletea, Brad, Aleșd, Ghierghio-Sân-Miclăuș, Lechința, Periamos, Șomcufa mare.

- 3 Iunie: Aradul-Nou, Orispatos, Zlagna.

- 4 Iunie: Baghion, Macău, Petelea.

- 5 Iunie: Bichia, Chichinda mare, Cănadul sârbesc și nemțesc.

- 6 Iunie: Baia mare, Oincul mare, Muraș-Oșorheiu, Odorheiu.

- 7 Iunie: Ferihaz, Pojon.

În aceste zile se ține în comunele de mai sus târgul de mărfuri, pe când târgurile de vite, cai, oi, porci, etc. se țin, ca de obicei, cu 1—2 zile mai înainte.

Nr. 21

Nrul 32/911.

182 1—2

816/1911

178 1—1

KALODONT
PASTĂ DE DINȚI ȘI APĂ DE GURĂ
 de vânzare la:
 PARFUMERII, FARMACII, DROGUERII etc.

O casă

civilă, parte suprafață, parte etagiu, constată-
 rare din 6 odăi, 2 culine și 1 odăie manzart,
 în centrul orașului, este din mână liberă de
 vânzare. Informațiuni mai de aproape se
 dau în cancelaria **Dr. Boncz, Sibiu**,
 strada Cisanădiei 34. 117 6—

Pentru căsătorie.

Cant de soție o fată sau văduvă cam
 până la 35 ani. Să fie o bună econoamă, să
 se priceapă bine la prăvălie, vie, grădina de
 legume, cari are a le conduce în timpul oar-
 relor, când sunt ocupat cu oficial. Eu sunt ofi-
 ciant de stat cu drept de penziune și cu salar
 anual 1000 cor. precum și proprietar cu eco-
 nomie bună. Sunt văduv și fără copii. — Scri-
 erile sunt a se adresa la administrația „Foi
 Poporului”, de unde se vor trimite la adresa
 respectivului. 163 1—3

Prețul bucatelor

În Sibiu la 30 Maiu st. n.:

Grâu	Cor. 18,— până 12,20 de hectolitru	
Seacă	7,— „ 7,80 „ „	
Ora	8,80 „ 10,— „ „	
Cucuruz	2,60 „ 3,60 „ „	
Cartofi	14,— „ 15,— „ „	
Pasole	36,60 „ 36,60 la 100 chilo	
„ Nr. 3	35,80 „ 35,80 „ „	
„ 4	34,60 „ 34,60 „ „	
„ 5	150,— „ 196,— „ „	
Simău	190,— „ 196,— „ „	
Unsoare de porc	55,— „ 60,— „ „	
Sân brut	76,— „ 82,— „ „	
Sân de lumini	92,— „ 94,— „ „	
Sân de lumini topit	64,— „ 64,— „ „	
Săpun	4,— „ 7,— „ „	
Făa	7,70 „ 8,— la met. cub	
Lemas de foc neplutite „ „ „	6,70 „ 7,80 „ „	
„ „ „ „ „	1,80 „ 1,85 la litru	
Spirit rafinat	1,78 „ 1,80 „ „	
Spirit ordinar	1,20 până 1,80 la chilo	
Carne de vită pentru supă Cor. „ „	1,80 „ 2,40 „ „	
„ „ „ „ „	1,— „ 1,50 „ „	
„ „ „ „ „	1,52 „ 2,— „ „	
Quă, 10 bucăți	—,45 „ 50 „ „	
Un pătrar de miel	—,70 „ 2,40 „ „	
Carne de cal	—,80 „ 1,20 „ „	

În Budapesta în 31 Maiu st. n.

Grâu de Tisa 78 chilo Cor. 12,27 până 12,40 la 50 chilo	
„ 78 „ „ 12,42 „ 12,52 „ „	
„ 80 „ „ 12,45 „ 12,50 „ „	
Seacă	9,— „ 9,25 „ „
Ora	8,10 „ 8,65 „ „
Quă	9,45 „ 9,90 „ „
Cucuruz nou	— „ — „ „
Unsoare de porc Cor. 164,— până 165,— la 100 chilo	
Simău	152,— „ 157,— „ „
Simău de lăternă C. 145,— până 150,— la 100 chilo	
„ trifoiu „ 116,— „ 145,— „ „	
Pesci lagărați pentru untură C. 1,64 până 1,92 la chilo	
„ carne „ 1,58 „ 1,37 „ „	
„ „ „ „ „	

Prețul banilor în 31 Maiu n.

Galbeni	comprări:	vândari:
100 Lei, hârtie	Cor. 11,27	11,37
100 Lei, argint	94,70	95,10
100 Lei, aur	93,—	94,70
100 turcești, aur	21,45	21,65
100 gherlingi englezești	23,82	24,02
100 marco, aur	117,—	117,45
100 „ hârtie	117,—	117,45
100 „ Nipoleon	18,94	19,02
100 „ Ruble rusești, hârtie	252,50	253,75
100 „ „ argint	242,—	245,—

Concurs.

Întreprinzătorii doritori de a executa lu-
 crările necesare la adaptarea bisericii gr.-cat.
 din Cisanădie (Nagydisznód, Heltau) prin aces-
 ta se reacează să-și înainteze ofertele în
 scris însoțite de cautiunea de 300 cor. adică
 Treisute coroane la oficiul parohial gr.-cat.
 din Sadu cel mult până la 17 Iunie st. n.
 1911 la 12 oare din zi.

Ofertele intrate mai târziu nu se vor
 lua în considerare.

Operatele despre acestea lucrări și anume:
 formularul de contract, condițiunile de edifi-
 care, preliminarul de spese și planul, apro-
 bate de Preaveneratul Conzistor Metropolit
 la 4 Aprilie 1911 sub Nrul 2464 se pot stu-
 diă zilnic la oficiul parohial amintit mai sus
 între oarele 8—12 a. m.

Licitația minuendă se va ținea la bise-
 rica gr.-cat. din Cisanădie în 18 Iunie st. n.
 1911 la 3 oare după amiază.

Sadu, la 30 Maiu 1911.

Samuila Milea
 curator II.

Ioan Oros
 administratorul filiei
 gr.-cat. Cisanădie.

Nr. par. 65—911.

181 1—1

Anunț de licitare.

În 30 Maiu st. v. a. c. (a doua zi de
 Rusaliu), la oarele 2 după amiază, să va da
 în întreprindere prin licitațiune verbală mi-
 nuendă edificarea școlii confesionale gr.-or.
 române din comuna Sebeșul-de-sus cu prețul
 de strigare 11.715 cor., având licitanții a de-
 pune vadiu de 10%, după aceea sumă în bani
 gata sau în hârtii de valoare.

Licitațiunea se va ținea în edificiul
 școlii. Comuna bisericească dă materialul
 brut, nășipul și peatra. Planul și prelimi-
 nariul de spese, precum și condițiunile de
 licitare să pot vedea la oficiul parohial.

Comitetul parohial își rezervă dreptul
 de a alege dintre licitanți pe acela, în care
 va avea mai multă încredere, fără privire la
 suma oferită.

Sebeșul-de-sus, în 15/28 Maiu 1911.

Pentru comitetul parohial:

Ioan Mateiu,
 paroch gr.-or.

Vasile Rîtivoiu,
 președinte.

Ioan Radu,
 episcop.

Vinuri bune vechi

ardelenesti

se află de vânzare în cantități și mai mari,
 pe lângă prețuri moderate, la

Ieronim Spornic, 322 10—3
 în Sibiu, strada Zeughofplatz Nr. 13.

Publicațiune.

Se aduce la cunoștință cumcă moara cu
 trei petri a comunei Sadu se va arănda pe
 calea licitațiunei publice pe termen de 6 ani
 începând din 1 Iulie 1911.

Licitațiunea se va ținea în 13 Iunie 1911
 la 10 oare a. m. în cancelaria Comunală
 din Sadu.

Prețul de strigare 1830 coroane. Vadiul
 10%. Oferta închise provăzute cu vadiul să
 primesc până înainte de începerea licitațiunei.

— Supraoferte nu să primesc.

Condițiunile mai de aproape se pot vedea
 la Primăria comunală.

Sadu, la 20 Mai 1911.

Primăria comunală.

Piese de teatru

de Emanuil Suciu

potrivite pentru a fi reprezentate la sate:

„Nunta Țiganului” comedie origi-
 nală într’un act, scrisă în ver-
 suri, prețul 60 fl.
 „Au plecat la țarg” dialog comic 30 fl.
 „Țiganul în căruța” dialog comic
 scris în versuri ediția a III-a 20 fl.
 „Țiganul catană” comedie originală
 într’un act, scrisă în versuri edi-
 ția a III-a prețul 30 fl.

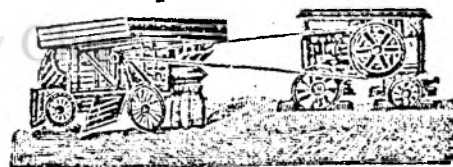
Să pot procura dela „TIPOGRA-
 FIA POPORULUI” din Sibiu precum și dela
 autor în Magareiu u. p. Burks (N.-Kuküllő
 vm.) trimiteți prețul înainte, plus 5 fl. pentru
 poștă după un exemplar.

Dacă D-Ta vrei să ai

o mașină de îmblătit cu motor,
 crățătoare

sigură în lucrare

împlinind lucrul distins

și pe lângă prețuri favorabile, cu condiții de plată
 ușoare, cu garanță deplină, — atunci adresează-
 te cu cererea la

SZÜCS ÖDÖN

BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 66,

La cerere se trimite catalog și preliminar
 gratis și franco. 92 10—10

Tot felul de tipărituri moderne

execută ieftin, grabnic și conștient

„Tipografia Poporului”

SIBIU

strada Măcelarilor Nr. 12.

Pentru ori-ce ocazie

se află

DIFERITE ILUSTRATE FRUMOASE

în mare alegere și cu diferite prețuri.

TOT FELUL de BILETE de VIZITĂ

în cel mai modern stil.

HARTIE de EPISTOLE

în diferite prețuri și calități.

BILETE de CUNUNIE

dela cele mai simple până la cele mai fine.

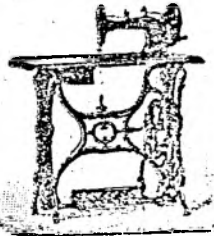
EMIL WINTERNITZ, Năchod (Borchen),
Ce nu convine se primește înapoi. Ori-ce risc e iulăturat. Trimiterea cu rambursă.

Nr. 21

Vinuri de masă escelente,
cu 52 și 60 fileri la cumpărare
de cel puțin 50 litre ofere negustoria
de vinuri
JOSEF SCHULTZ
Sibiu, strada Urezului 20.

Mașini de cusut pentru trebuințe
casnice sau in-
dustriale,
de cea mai bună fabricație.
biciclete și gramofone
se pot cumpăra cu
prețuri moderate și
în rate favorabile la
plătire

BODA BÉLA
magazin de mașini de
cusut și biciclete în
str. Honvéd Nr. 11.
Făgăraș

Cine dorește ca pe sărbătorile Rosaliilor
să pregătească

Prăjituri bune

acela să cumpere

FĂINĂ

precum și toate cele trebuincioase la

Pregătirea prăjiturilor

dela renumita 171 2-2

Prăvălie de făină și alte produse

J. Johann Keil
Sibiu, Piața mare Nr. 11.

Ludovic Ferencz,

CROITOR DE BĂRBAȚI

SIBIU, strada Cisnădiei Nr. 12,

recomandă p. t. publicului

cele mai noue stoffe de vară

în mare asortiment

noutățile 59 21 -

sosite chiar acum, pentru haine de
bărbați stoffe englezești, franțuzești
și indigene, din cari se execută după
măsură cele mai moderne vestimente
precum: Sacko, Jaquete, și haine de
salon, cu prețuri foarte moderate.
Deosebită atențiune merită nou-
tățile de stoffe pentru pardisiuri și
„Raglam“, cari se află totdeauna în
depozit bogat.

Asupra reverenzilor confecționate
în atelierul meu, îmi permit a atrage
deosebită atențiune a On. domni preoți
și teologi absolvenți. — În cazuri de
urgență confecționez un rînd com-
plet de haine în timp de 24 ore. —
Uniforme pentru voluntari, cum și tot
felul de articli de uniformă, după pre-
scriptie
Croitura cea mai nouă.

În America unicul Depozit de cărți românești este
Biblioteca Română în New-York
65 St. Mark's Place. 145 5-

Este dar în interesul fiecărui Român care pleacă sau este în Statele-Unite sau Ca-
nada, să ceară marele și ilustratul catalog al acestei singure instituțiuni ro-
mâne care pe lângă tot felul de cărți, note muzicale, și ziare ce apar în Ro-
mânia și Transilvania, are și un foarte bogat asortiment de instrumente mu-
zicale; fonograme, gramofone, plăci și tuburi cu cântece românești, cea-
sornice de tot felul, giuvaericele, mașini de scris, preparațiuni farmaceu-
tice, articole de toaletă și alte mărfuri de foarte mare trebuință. — Catalogul
se trimite fiecărui gratuit. — Se dau tot felul de informațiuni particulare adău-
gând marcă pentru răspuns. — „Biblioteca Română“ primește și mijlocește și tri-
miterea de abonamente pentru „Foia Poporului“.

Important pentru cumpărători și proprietari de motoare!

MOTOARE DE BENZIN

stabile, precum și locomobile pentru imblătit, și pentru agricultură, construcție proprie
probată, sunt de vânzare cu prețuri ieftine, direct dela producător. Pentru construcție se garantează.
Se execută ieftin și conștient tot felul de reparațiuni la motoare Diesel, motoare pentru
olei brut și benzină, sfredelire de cilindri, măciuci nouă, verigi, ventile, aparate pentru ulei
și aprins, precum și toate lucrările ce vin înainte la motoare. 130 6 -

Singurul atelier special în Transilvania

Ferd. Zaller

Institut pentru construcție de motoare, mașini și automobile

Sibiu, strada Franciscanilor Nr. 6.

Motoarele mele sunt executate foarte precis pe baza unei praxe îndelungate, de aceea sunt mult
mai superioare altor motoare străine.

Singurul institut de asigurare ardelen

„TRANSYLVANIA“

Strada Cisnădiei 5.

SIBIU

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. pe lângă premii recu-
noscute de cele mai estime, și în cele mai favorabile condiții, cum și

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele
confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții, și cu termen fix, cu
plătire simplă sau dublă a capitalului; asigurări de zestre (copii), pentru
serviciul militar, și asigurări pe spese de înmormântare, mai departe asigu-
rări de accidente corporale, contra infracției (furt prin spargere) și asi-
gurări de pagube la apeducte. 60 21 -

Sumele plătite pentru pagube de foc până la
finea anului 1910 K 5.603.540-78
Capitala asigurate pe viață 4.834.801-12
asbitate 4.571.035-31

Starea asigurărilor cu 1 foc K 119.839.992-
stărușul anului 1910 1 viață 11.020.269-
Fonduri de latamotare și de
rezervă 2.428.317-

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice
informații în birourile Direcțiunii, strada Cisnădiei Nr. 5 și la toate agenturile.
Persoane versate în Acțiunile, cari au legături bune, se primesc în serviciul instituției în condiții favorabile.

Prima fabrică de arme din Ferlach

PETER WERNIG

Societate cu capital limitat, Ferlach, Kärnten,
recomandă produsele sale recunoscute ca fiind de prima calitate și anume:

Puști de vânătoare și de serviciu, de tot felul,
încercate de către autorități, Pistoale și Revolvere dela
cele mai simple până la cele mai fine și cu toate prețurile.

Cea mai mare putere de penetrațiune.

Se fabrică arme după dorință și speciale; se fac reparațiuni
și prefaceri de tot genul și foarte solid, cu prețuri ieftine.

Depon bine asortat cu requisite pentru vânătoare și cu toate obiectele în legătură cu aceasta.
La cerere se expediază prețul-curent ilustrat gratis și franco. 144 5-12

Căştigătorul mare
eventual
600,000 marce.

**Anunţ
de
noroc**

Căştigurile sunt
garantate
de stat.

Invitare la participare la
Şanzele de câştig
ale loteriei mari garantate de statul Hamburg în
care trebuie să se câştige
9 milioane 841,476 de marce
Căştigul cel mai mare în cazul cel mai norocos
600,000 de marce

resp.	căştiguri la
560,000 marce	300,000 marce
550,000 >	200,000 >
540,000 >	100,000 >
530,000 >	60,000 >
520,000 >	50,000 >
515,000 >	45,000 >
510,000 >	40,000 >
305,000 >	30,000 >
303,000 >	20,000 >
302,000 >	15,000 >
	10,000 >

etc.

În total conţine loteria, care constă din 7
clase, 100,000 de lozuri cu 48,406 căştiguri şi 8
premii, aşa că aproape
jumătate din toate lozurile câştigă.

Venitele să urcă dela clasă la clasă şi câştigul cel mai mare din clasă primă e ev. de m.
60,000 iar cel din clasă 7-a 600,000.

Preţurile oficiale a lozurilor de clasă
primă sunt: 118 9—

Loz întreg
6 M. (7 K)

Loz de jum.
3 M. (3.50 K)

Sfert de loz
.50 M. (1.75 K)

Planul oficios de lozuri prevăzută cu em-
blema statului în care sunt espuse preţurile lozu-
rilor din clasele diferite precum şi o consemnare
a căştigurilor, îl trimite la dorinţă gratis şi franco.
Fiecare participant primeşte lista oficioasă
a tragerilor imediat după trageri.

Căştigurile să plătesc prompt sub controla
statului. Comandă rog acum sau cel târziu până la
15 Iunie n.

Samuel Heckscher sen., bancher Hamburg 36.

Tăiaţi aici

Comandă la Dl Samuel Heckscher sen.,
Nr. 1043 bancher, Hamburg 36.

Primit-mi: { Loz întreg à 6 Marce (7.— K)
 > d. jumătate > 3 > (3.50 >
 > de un sfert > 1.50 > (1.75 >

Adresa:

Preţul aici alăturat cu mandat } Ce nu-i dorit.
cu rambursă / să se şteargă.

Lemne de foc uşoare.

Scânduri (marginii) de 1 metru de lungi
cum şi trunchi, cu vagonul sau în de-
tail; apoi l. lemne de fag pentru foc,
neplutite, tăiete şi netăiete, recomandă

Eduard Zimmermann

Sibiu, strada Trenului (Bahngasse) Nr. 14.

Pentru 13 Coroane.

Cele mai nouă ceasornice Elec-
tro-Gold-Remontoir de buzunar pen-
tru bărbaţi, renumite în toată lu-
mea, sunt ceasornicele: Norvich,
Watch & Co.

Singurele ceasornice splendid
galvanizate cu aur 14 carate, ce
fiecare le preţuieşte la 100 cor. În realitate
acestea, prevăzute cu capac cu arc, împodo-
bit cu bogate gravuri de mână, mecanism An-
ker, absolută garanţie a durabilităţii, a gal-
vanizării cu aur 14 carate, deosebit garanţie
pe 5 ani, numai 13 cor. Un lanţ elegant po-
trivită ceasului cor. 6'50. Să expediază contra
ramburs. Neconvenind, se restituie banii.

Depozit central: Rundbakin, Wien III.
Weissgürberlande 58. 148 5—6

Un izvor al sănătăţii e
Simonadă spumegătoare
liberă de alcool şi pregătită din
Bomboanele de limonadă spu-
megătoare a lui Marsner

(gustul smieurii, citroanelor, fragilor, cireşilor
şi asprişoarelor). Să vinde în pastile cu 2 şi 3
filieri şi în săculeţe patentate cu 2 şi 3 filieri.

Veritabilă nunal cu marca de alături.

Consemnare anuală de 80 milioane bucati
Bato, Bananen, Cacao. 164 3—5

Singurul producător:

Prima societate pe acţii bohemă pentru
fabricarea de zaharicale şi chocoladă
orientală, Kgl. Weinberge

vormals A. MARŠNER.

Representant: **Henrik I. Schiffmann**
Budapest, VIII. Jozsef körút 63

CAROL GÜRTLER

lăcătuş de artă şi construcţii

Sibiu, strada Guşteritei Nr. 26

recomandă onoratului public interesat **atelierul său**, unde se
eşecută tot felul de lucrări ce se ţin de branşa lăcătuşeriei.

Afară de aceea la mine se află totdeauna în depozit

cuptoare de ori-ce mărime şi cu diferite preţuri. 48 14—62

Pentru

Dame

este neîncujurat de lipsă!

Cel mai bun mijloc cosmetic pentru frumseţe.

KREMA MARGIT a lui Földes

depărtează deja după câteva zile pistrii, petele de fect, bubite, miteseri şi alte
necurăţenii ale pielii. Netezeşte creţele şi schimbă ca prin farmec faţa în albă, vioasă
şi tinerescă.

Preţul unui mic borcanel C. 1.— a unui mare C. 2.—
Articuli speciali de toaletă: Poudră-Margit C. 1.20,
Săpun-Margit 70 fl. Pasta-Margit de dinţi C. 1.— Apă-
Margit pentru faţă C. 1.— 1.03—7

CLEMENTE de FÖLDES farmacist în Arad.

Să capătă la toate farmaciile de peste tot locul.

Maşinile de cusut

ale firmei

Seidel & Naumann

sunt cele mai bune şi mai ieftine.

Singurul reprezentant pentru Sibiu şi jur:

Carol F. Wultschner

Sibiu—Nagyszeben

strada Poplăcii (Quergasse) Nr. 43

Reparaturile se eşecută conştienţios pe lângă preţurile cele mai ieftine.
Depozit de tot felul de articuli şi părţi singuratic
ce sunt de lipsă la maşinile de cusut.

Marca de scutire: „Anker”.

Liniment. Capsici comp.

Indicatul pentru

Anker-Pain-Expeller

este un leac de casă valoros de mult, care
să foloseşte de mulţi ani ca trichione sigură
— la podagră, reumatism şi răceli.

Atenţie. Din cauza imitaţiilor de puţin va-
loare să fim precauţi la cumpărare
şi să primim numai sticle originale în
şutule cu marca de scutire „Anker” şi cu
numele Richter. Cu preţul de 80 fl., C. 1.40
şi Cor. 2.— să capătă aproape la toate far-
maciile. Depozit principal la Iosif Török,
farmacist în Budapesta.

**Farmacia lui Dr. Richter la
„Leul de aur” în Praga.**

— Şoseaua Elisabeta Nr. 8 nou. —

Expediţie zilnică. 293 42—42

Ce-e? Tata mi-a permis. Sunt numai învârtori de
cigarete JACOB-ANTINICOTIN.

Atenţiune! Veritabile numai în cutiile mici de
cigarete cu numele Jacobl. 35, 16—26

In fabrica de Var din Orlat
se arde și expediază prompt
zilnic, în mare și mic
renumitul

Var de Orlat

liber de piatră și sgară.

Preț moderat, serviciu prompt și real.

I. Banciu, Orlat

176 1-10

Cel mai mare succes:

Peste 1000 garnituri de freerat cu motor
în circulație

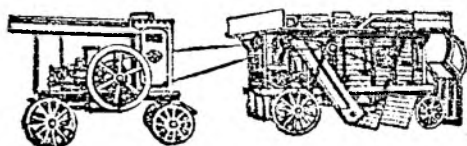
Vestitele garnituri de freerat cu motor

dela renumita fabrică de motoare

Kállai Lajos

Budapest, Gyár-utca 28

să recomandă tuturor economilor pe lângă
garanția deplină ca cele mai bune.

Invinge peste tot locul. | Catalog principal gratis.

Intre toate motoarele exis-
tente recunoscute ca cele mai
simple.

1623-25

Din țigăria din Avrîg

(Felek, comitatul Szeben)

oferim 70' 12-20

Țiglă de cement

de prima calitate în diferite culori pre-
lângă garanție îndelungată.

I. Răduțiu & Comp.

Birou de informații.

Cunoscând multe lipsuri ale pu-
blicului românesc din provincie, m'am
hotărât să deschid în Budapesta birou
de informații și

Agentură Românească.

Orice informație relativ la petițiile
înaintate la ministerii și la alte foruri,
orice informații comerciale și în gene-
ral în orice cauză dau în răstimp de
2-3 zile ori și cui, resolvând toate che-
stiile în modul cel mai cinstit.

Urgitez rezolvirea petițiilor. Vor-
beso în persoană cu referentul cauzei și
rog rezolvire favorabilă.

Fac tot felul de mijlociri comer-
ciale și comande.

Prețuri moderate, serviciu prompt,
informații detaliate.

La aviz aștept la gară.

L. Olariu,

Budapest, Lajos utca No. 141, III/19.

Spre binevoitoare atențiune!

Subscriși, având în vedere multe trebuințe ale țăranilor noștri, am deschis un

ATELIER DE REPARATURI

în care, pe lângă prețuri foarte moderate să reparează tot felul de mașini, și anume:
Motoare, automobile, batoze, locomobile, mori, mașini speciale etc.

precum și montagiuri. Deasemenea primim și executăm reparaturi pentru ori-ce fel
de mașini economice, ca mașini de sămănat, secerat și de cosit, pluguri etc.

Atelierul să află în Sibiu, târgul vitelor vechin (Viehmarkt Platz) Nr. 4.

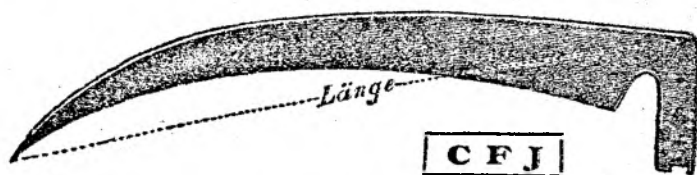
Rugându-ne pentru binevoitorul sprijin al onoratului public românesc, semnăm

170 2-

Cu toată stima

MONDA și STANCIU.

Carol F. Jickeli, Sibiu și Alba-Iulia.

Clește de marcat
oile 1 buc. C. 4-12

Coase: Lungimea 70 75 80 85 90 cm.
1 bucată C. 1.60 1.60 1.60 2.- 2.-

Pentru fiecare bucată garantez. Adecă, eu schimb orice coasă provă-
zută cu semnul **CFJ** care nu ar corespunde, chiar și atunci când ea a fost
bătută și întrebuințată. Economilor le pot recomanda cu cea mai mare încre-
dere coasa aceasta. În decursul anilor s'a sporit foarte tare numărul coa-
selor vândute.

La cumpărare de 10 bucăți se dă o bucată pe deasupra!

Nicovale pt. coase

Forma fig. 2 3
1 buc. C. —.80 —.80

Ciocane pentru coase

Fig. 5 à 250 300 Fig. 6 à 350 grame
1 buc. C. —.70 —.80 —.85

Țiitoare de

coase
Nr. 4, 1 bucată
C. —.18

Nicovalele și ciocanele pentru coase se vând fiecare bucată sub garanție. Fiecare bucată
care s'ar dovedi de prea tare sau prea moale, să schimbă.
La nicovalele și ciocanele pentru coasă să fim atenți la insigniul meu comercial
scutit în lege.

Aceste coase cu insigniul **CFJ** și unelte de bătut coasa garantate să mai
află la următoarele firme: Abrud: Te. fil Faur, Ioan Manovits. Alba: Romul To-
dea, One z, Ioan Czuzk. Agârbic: Johann Schuller. Agnita: Brider Gunne Filiale,
Johann K. Schuller. A-Iulia: Depozitul Carol F. Jickeli. Ap. Idul-mare: And. Glatz, W. Roth.
Andreas Eder. Avrîg: Gustav A. Reschner, Albert Kisch. Bărbant: Dumitru Dădărlat. Benie: Ni-
colae Frâncu. Berghin: Nicolae Iorășiu. Bicz (Gyergyó): Lanczet Gizela. Bolcaiu: Martin Wil-
lesch, Fritz Knall. Bradu: Fritz Kisch. Bucurdea-Grânosă: Chirilă Borza. Cacova: Dănil Iosof.
Căța: Fritz Knall. Cârța: Moritz Lesmann. Câmpeni: Aurel Ioanele, Const. Gh. Bolog, O. Ilea George.
Cătege: Nicolae Triffa. Cetea: Costea Aleman. Cincul-mare: Daniel G. Andee. Cincul-mic: Johann
Kaufmann. Clora: Simion Socaci. Cislădie: Mih. Mathias, Konsumverein, Johann Mesch. Cobalm:
Karl Falk. Cristian: J. G. Conerth. Cugir: Johann Unth. Chisfalău (Micești): Ioan Iván. Cut:
Todor Mocan, Dumitru Posa. Dicea: Petru Poiana. Dobârca: Thomas Bachmann. Erne-ni-mare:
Israel Adolfiné. Feneș: Lorenz Ferencz. Făgăraș: Karl König. Frâna: Josef Schuster. Găda-de-sus:
Ilie Iuga. Găda-de-jos: Iosn Reciu. Gurariului: Ioan Tristiu, Ioana Tristiu. Hăpria: Ioan Lazar.
Henig: Ioan Miclăuș. Hașag: Daniel Ungar. Hususău: Michael Simonis. Jidveii: Johann Orendi.
Samuel Wachsmann. Lăsmnăș: Moritz Klein. Lopadea-română: Ilarie Iosof. Mercuș: Karl Kab-
debo. Mihalt: Klein Markus, Arsenie Floarea. Noerichiu: Alfred Römer, Georg Buchholzer. Noul
române: Arnold Lesman. Oena-Sibiului: Avram Savu, Stoia Ioan Precup. O-Cărtișoara: Ioan
Scorobetu. Oieidea: Mihály Kutscher. Orlat: Loloi Simion, George Baci. Poiana: Ioan Bozdog.
Poiana (Nyirmező): Nicolae Floas, Pianul-de-sus: Ilie Voisan, Ioan Nicoară, Pavel Romanțian.
Pianul-de-jos: Reisz Salamon. Răhau: Luca Stoica. Richisdorf: Andreas Nemenz. Roșia-mont:
Moldovan Gyuláné. Săsaș: Julius Kerekes. Sălaș: Dumitru Roșca Căpitanu. Săsciori: Nicolae
Richitean. Sântimbru: Dumitru Roșca. Scărișoara: Paraschiva Costea. Sebeșul-vâsc: Johann
T. Gross. Seica-mare: S. G. Theil, Julius Everth. Seica-mic: Johann Brantsch. Selimbăr: Mica
Irimie. Slimnic: Fridrick Keul Spring: Nicolae Stoia. Sipoș Gyula. Șorostin: Elekes Lajos.
Șona: Josef Graef, jun. & Victor. Șomărtin: Franz Seibal, Samuel Schmiedt. Streza-Cărtișoara:
Ioan Stopu. Teiuș: Gerő Székelybidy. Trăscău: Kloeza János. Tilișca: Vasile Jaga. Ungureii
Mathias Ștefan. Zlatna: Traian Baicu.

Țiitoare pentru cuți de coasă, emailate pe din lăuntru și pe din afară, 1 bucată C. —.48
și suflate cu zink, foarte durabile, 1 buc. C. —.40. Cuți de coase dela 10 fil. în sus, în asorti-
ment bogat, 1 buc. C. —.40. Cuți de bergamo albastru negre, insigniul **CFJ** 1 buc. C. —.80.
Coade de coase, pentru coase de cereale, 1 bucată C. —.96. Greble de fer pentru coase de ce-
reale, de șirofat pe coadele simple de coase de lemn, 1 bucată C. 1.40. Țeve de găteli contra
umfării vitelor, pentru vite Cor. 6.—, pentru viței Cor. 5.50.

172 2-